

R U S S Y A

GENEL BİLGİLER

COĞRAFİ KONUM

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke, 14 ülkeyle sınır komşusudur.

Ülke geneli itibarı ile ılıman iklim kuşağında yer alan Rusya, Karadeniz kıyılarında görülen subtropikal iklimden, yıllık sıcaklık farkının 80°C'ye vardığı Güney Sibirya'daki sert karasal iklime ve kuzeydeki kutup iklimine kadar değişen bir iklim mozağine sahiptir. Ülkenin kuzeyi Arktik kuşağında bulunurken, güneyde Karadeniz kıyılarında subtropikal iklim özellikleri görülmektedir. Doğu Sibirya karasal iklimin etkisi altındayken, Rusya'nın uzak doğusu muson yağmurları nedeniyle yıllık 1 000 mm yağış almaktadır.

Rusya Federasyonu topraklarının dörtte üçü düz ovalıktır. Orta Sibirya ve Uzak Doğuda sıradağlar bulunmaktadır. Doğu Avrupa düzlüğü Urallar'a, Batı Sibirya düzlüğü Altay Dağları'na kadar devam etmektedir. Hazar kıyılarında ise, çoğu yerde yükseklik deniz seviyesinin altında seyretmektedir.

Başkent Moskova'da en sıcak ay Temmuz olup, en düşük ve en yüksek sıcaklık değerleri Temmuz ayında ortalama 13-23 °C. Kentteki en soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama sıcaklıklar en düşük -16 °C ve en yüksek -9 °C. En yağışlı ay Temmuz ayı olup, en az yağış görülen ay ise Mart'tır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

İki parlamentolu bir başkanlık sistemi ile yönetilen Rusya Federasyonu çeşitli federal yapılardan oluşmaktadır. Bu federal yapılar hukuki açıdan eşit birimler sayılmakta olup, aşağıdaki gibi sıralanabilir: 21 Cumhuriyet (ya da Federe Cumhuriyet), 46 Oblast (Rusya'nın bölgeleri; il), 9 Kray (büyük il), 2 Federal kent yönetimi (Moskova ve St. Petersburg), 1 Özerk Oblast (özerk il/Yahudi Özerk Oblastı), 4 Özerk Okrug (küçük özerk il). Bütün bu federal birimler 9 büyük Federal Okrug (çevre) birimi içine alınıp, bu yerlere bağlanmışlardır. Rusya Federasyonu'na bağlı 21 cumhuriyetin her birinin kendi ayrı anayasası ve devlet başkanı (President) vardır. Bu anayasaların Rusya Federasyonu Anayasası'na uyumlu olması ve onunla çelişmemesi gerekmektedir.

Ülkeyi Devlet Başkanı yönetir. Başbakan başkanlığındaki hükümet de yürütme yetkisine sahiptir. Yasama yetkisi ise, Duma (Federal Meclis'in alt kanadı) ve Federasyon Kurulu'ndan (Federal Meclis'in üst kanadı) oluşan Federal Meclis'e aittir. 2011 yılı Aralık ayında en son parlamento seçimleri gerçekleştirilmiştir. Gelecek parlamento seçimlerinin Eylül 2016'da gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Son devlet başkanlığı seçimi ise 4 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Seçim sonuçlarına göre Vladimir PUTIN Devlet Başkanı olmuştur. Devlet başkanlığı süresi dört yıldan altı yıla çıkarılmıştır.

NÜFUS VE İSTİHDAM

Rusya, nüfusundaki sürekli düşüş nedeni ile ciddi bir nüfus sorunu ile karşı karşıyadır. Sovyetler Birliği'nin 1991 yılında dağılmasından bu yana nüfusun yaklaşık 4 milyonu ülke dışında çıkmıştır. 2002-2006 yılları arasında nüfusta yıllık ortalama % 0,5 oranında daralma gerçekleşmiştir. Dünya Bankası tarafından 2005 yılında yayınlanan bir çalışmaya göre nüfustaki bu azalma bu oranda devam ettiği takdirde, 2050 yılı itibarı ile ülke nüfusunun % 30 üzerinde azalacağı tahmin edilmektedir. Birleşmiş Milletler'in ülke nüfusuna yönelik öngörülerini çok daha karamsardır. 146,5 milyon olan ülke nüfusunun BM çalışmalarına göre 2050 yılına doğru 112 milyona gerilemesi beklenmektedir.

Nüfustaki düşüş, geçiş sürecinin yarattığı olumsuz etkilerle artsa da yalnızca bir komünizm sonrası dönem olgusu değildir. Ölüm oranları 1960'larda 11-20 yaş grubu haricindeki tüm yaş gruplarında yükselme eğilimi göstermeye başlamıştır. Ölüm oranlarındaki bu negatif eğilim 1990'larda daha da belirgin hale gelmiştir. 1990'lı yıllarda ölüm oranları ve yeni doğan ölümleri hızla artmıştır. Ölüm oranlarındaki söz konusu yükseliş çevresel faktörlerdeki olumsuzluklar, kötü yaşam koşulları ve sağlık sistemindeki bozulmadan kaynaklanmıştır. Alkol ve sigaranın fazla

tüketimi ve kötü beslenme özellikle erkekler arasında kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerde ciddi artışa neden olmuştur. Sonuç olarak Rus kadınının ortalama yaşam süresi Rus erkeğinden çok daha uzun hale gelmiştir. Ortalama yaşam süresinin erkeklerde 64,7, kadınlarda 76,6 olduğu tahmin edilmektedir. Rus hükümeti nüfusla ilgili sorunları önemli bir tehdit olarak değerlendirmektedir; bununla birlikte soruna kısa vadede kalıcı bir çözüm bulunması, ardında yatan derin sosyal sorunlar nedeni ile oldukça zor görünmektedir.

Erkek nüfusun ortalama yaşam süresindeki ciddi kıalmaya rağmen Rusya yaşlanan bir nüfusa sahiptir. Emeklilik yaşı kadınlar için 55, erkekler için ise 60. Bununla beraber yüksek işsizlik nedeni ile çalışan nüfus emeklilik yaşından çok daha önce emekliliğe yönlendirilmektedir. Mevcut emeklilik sisteminin yaşlanan nüfus nedeni ile yetersiz kalacağı düşünülmektedir. Bu nedenle 2002 yılında bir reform paketi uygulamaya konmuştur. Ancak reform paketi ile uygulanmaya başlanan özel finansal kurumların emeklilik fonlarını yönetmesi halk arasında yeterince kabul görmemiştir.

Ortalama ücretler bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Ülke genelinde ortalama ücret düzeyi yaklaşık 30.225 Ruble. Asgari ücret de bölgelere göre değişiklik göstermektedir. Ülke genelinde asgari ücret ortalaması 6.000 Rubledir. Ortalama emekli aylığı ise yaklaşık 12.000 Rubledir. Okuryazarlık oranı % 99,9 olan Rusya'da eğitim harcamalarının GSYİH'ya oranı yaklaşık % 5'tir.

DOĞAL KAYNAKLAR VE ÇEVRE

Rusya, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarının yanı sıra, kömür, alüminyum, bakır, demir, elmas, altın, gümüş maden kaynakları ve ormancılık ürünleri ile dünya ham madde ihracatında önde gelen ülkelerden biridir. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların üretimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana artış göstermiştir. Ayrıca dışa bağımlılığın azaltılmasına yönelik alanlarda verimlilik artmış olup, çevre kirliliği konusundaki önlemler de artırılmıştır. Ancak Sovyet döneminin hızlı sanayileşme sürecinden miras kalan çevre problemleri görüldüğünden daha fazla sorun teşkil etmektedir. Başlıca sanayi bölgelerindeki hava ve su kirliliği, tarımsal alanların azalması ve toprak verimliliğindeki düşüş, ormanların özellikle Sovyet dönemi süresince yok edilmesi başlıca çevre sorunlarıdır. Ülkedeki enerji santralleri yeterince denetlenmediği için yüksek miktarda toksik atık üretmekte ve hava kirliliğine neden olmaktadır.

Ülkenin petrol ve doğal gaz sanayisi de çevre standartlarının yeterince uygulanmaması nedeni ile önemli miktarda kirliliğe neden olmaktadır. Çeçenistan'da yasadışı petrol üretimi ve rafine edilmesi sonucunda büyük miktarlarda petrol toprağa sızarak çevre örgütlerinin tepkisine neden olmuştur. Çevre örgütlerinin zaten kirlenmiş durumda olan Hazar Denizi'ne petrol dökülmesi endişeleri bulunmaktadır.

Rusya'nın uluslararası çevre standartlarını kabul etme yolunda hareket etmesine rağmen Sibiry bölgesinde hidrokarbon üretimine başlanması halinde başta dünyanın en büyük ve en derin taze su deposu olan Baykal Gölü olmak üzere bölgede çevrenin zarar göreceğine ilişkin endişeler bulunmaktadır.

Sivil ve askeri nükleer atıklar da çevre sorunlarına neden olmaktadır. Ülkenin birkaç bölgesinde radyoaktif kirlilik tespit edilmiştir.

EKONOMİK YAPI

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatları ve elverişli ticaret hadlerinin ülkenin son yıllarda sağladığı güçlü büyümenin itici gücü olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan bilimsel çalışmalar uzun vadeli büyüme ve ekonomideki doğal kaynaklara bağımlılık arasında negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun nedeni "Dutch Disease-Hollanda Sendromu" olarak adlandırılan durumdur. Aşırı değerlendirilmiş döviz kuru doğal kaynak dışı sektörlerde büyümeyi olumsuz etkilemektedir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkedeki nehirlerin çoğunluğu doğu-batı yönünde değil, kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Bu nedenlerle ülkedeki taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Sovyet döneminde uygulanan merkezi planlama nedeniyle tüketim malları ve hizmet sektörlerinin göz ardı edilmesi söz konusu sektörlerin 1990'lı yıllar boyunca önemli büyüme göstermesine neden olmuştur. Resmi verilere göre hizmet sektörünün GSYİH'daki payı 1990'larda %36'nın altında iken, 1995'ten bu yana %55 ve % 60 arasında olmuştur. Bununla birlikte hizmet ve sanayi sektörü verileri transfer fiyatlandırması uygulamaları nedeni ile gerçekleri tam olarak yansıtmamaktadır. Transfer fiyatlandırması ülkedeki petrol şirketlerinin düşük vergi uygulaması olan bölgelerde tamamı kendilerine ait olmak üzere kurdukları şubelerine ucuz fiyatlardan satış yaptıkları yaygın bir uygulamadır. Hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir ticari kuruluş olarak kaydedirilen bu şubeler, petrol ya da gazı pazar fiyatlarından satmakta ve büyük kar elde etmektedir.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınai üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınai üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınai üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir.

Ekonomi büyük ölçekli sınai işletmelerin hakimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'dan aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Büyük işletmeler, yüksek düzeyde seyreden uluslararası petrol ve metal fiyatları ve bununla birlikte Ruble'deki devalüasyon nedeniyle ortaya çıkan girdi maliyetlerindeki düşüş sayesinde elde ettikleri yüksek karlardan istifade ederek otomotiv gibi sektörlerde gerçek değerinin çok altında fiyatlardan varlıklar edinmiştir.

Sanayi Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg ve Nizhny Novgorod kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Tomsk ve Novosibirsk gibi daha küçük kentler Sovyet rejimi tarafından yaratılan sanayi merkezleridir. Sibiryaya ve ülkenin en doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır. Sovyet planlamacıların ölçek ekonomisinin faydalarından yararlanmak üzere yürüttükleri politikalar neticesinde bir büyük işletme ya da bir grup işletme belirli bir kentin ya da bölgenin tüm yerel ekonomisinin temelini oluşturmuştur. Bu durum, işsizlik yardım programlarının da bulunmaması ile birlikte iflas eden işletmelerin kapatılmasını güç bir siyasi karar haline getirmiştir.

EKONOMİ POLİTİKALARI

Rusya, komünizm sonrası dönemde ekonomik anlamda ciddi bir çöküntü ile karşı karşıya kalmıştır. Reel GSYİH 1991 yılında yaklaşık %12 oranında gerilemiş, bütçe açığı GSYİH'nın %26 sına kadar çıkmıştır. Komünist ekonominin çökmesi ile birlikte enflasyon üç haneli rakamlara yükselmiştir. Bu çöküntünün altında belli başlı yapısal sorunlar bulunmaktadır:

- Eski Doğu Avrupa pazarlarının Doğu Blokunun dağılması ile birlikte çözülmesi ve bunun sonucunda arz zincirinin bozulması,
- Mali yardımların kesilmesi nedeni ile tarım sektöründe ortaya çıkan kriz,
- Kumanda ekonomisi kurallarının, pazar ekonomisi kuralları uygulanmaya başlanmadan terk edilmesi vb.

1992 yılında pazar ekonomisinin mümkün olduğunca hızla inşa edilebilmesi için bir ekonomik program tasarlanmıştır. Ancak üretimdeki düşüş, mali dengesizliklerdeki genişleme ve yapısal reformlardaki yavaş ilerlemenin önüne yeterince geçilememiştir. 1994 yılında Merkez Bankası

tarafından IMF desteği ile sıkı para politikası uygulaması başlatılmış ve enflasyonla mücadeleye dönük bir bütçe kabul edilmiştir.

Üç haneli enflasyonla uzun yıllar süren mücadele sonunda Rusya, 1995 yılında belirli ölçüde bir makroekonomik istikrar sağlamış olup, bunu 1998 yılı ortalarına dek sürdürmeyi başarmıştır.

1997-98 döneminde Rusya'nın başlıca ihraç mallarının fiyatlarındaki düşüş ve Asya krizinin sonucunda yatırımcıların gelişen pazarlara yatırımlarda çekimser kalmaları Rus ekonomisi üzerinde güçlü bir dış şok etkisi yaratmıştır. Söz konusu dışsal şok, hızla artan borçlardan ve mikro düzeyde yapısal değişikliklerin eksikliğinden kaynaklanan ekonomik sorunları daha da şiddetlendirmiştir. Sonuç olarak Ruble'nin devalüasyonu ve iç borçların ödenememesi ile karşı karşıya kalınmıştır. Ağustos 1998'de çok ciddi bir ekonomik kriz başlamıştır. Kriz öncesinde 1 \$: 6,3 Ruble iken, kriz sonrasında 1 \$: 20 Rubleye ulaşmıştır. Enflasyon belirgin şekilde yükselmiş, 1998 yılı sonu itibarı ile %85'e ulaşmıştır. 1998 yılında ayarlanabilir sabit kurdan, dalgalı döviz kuru sistemine geçilmiştir.

Kriz sonrasında alınan önlemlere izleyen dönemlerde değişen hükümetler de bağlı kalmıştır. İhracattan elde edilen gelirler Ruble'nin değerinin düşmesi neticesinde artış göstermiş ve pek çok sektör devalüasyonun sağladığı bu avantajdan yararlanarak ihracata yönelmiştir. 2000 yılı sonu itibarı ile enflasyon %20'ye gerilemiştir. Enflasyondaki düşüş eğilimi izleyen yıllarda da devam etmiş olup, 2007 yılı başı itibarı ile %7'nin biraz üzerinde gerçekleşmiştir. Ancak bundan sonraki dönemde aşırı yüksek düzeyde seyreden enerji fiyatları, para arzındaki artış ve küresel gıda fiyatlarından dolayı enflasyonda yeniden bir yükseliş baş göstermiştir.

Kriz sonrasında kamu maliyesi de dikkate değer bir gelişme göstermiştir. Bu gelişme, petrol sektöründen elde edilen beklenenin üzerinde kazancı yansıtmakla birlikte aynı zamanda toplanan vergilerde artış olduğunu ve harcamaların daha iyi denetlendiğini göstermektedir.

Hükümet 2004 yılı başında yüksek petrol fiyatları döneminde artan vergi gelirlerinden tasarruf etmek üzere bir İstikrar Fonu kurmuştur. Şubat 2008'de İstikrar Fonu, Rezerv Fonu ve Ulusal Refah Fonu olarak iki ayrı fona bölünmüştür. Rezerv Fonu, İstikrar Fonu'nun devamı niteliğinde olup, petrol fiyatlarında bir düşüş olması halinde bütçede meydana gelebilecek bir sıkıntı karşısında rezerv sağlamayı hedeflemektedir. Ulusal Refah Fonu, emeklilik fonu açığının kapatılması ve diğer belirli federal projelerin finansmanı için çalıştırılmaktadır. 2010 yılındaki yangınlar sırasında bu fonlardan büyük çaplı harcamalar yapılmıştır.

Rusya'nın karmaşık ve külfetli vergi sistemi yatırımlar ve büyüme önünde önemli bir engel teşkil etmiştir. Vergi reformu, uzun yıllar boyunca sürekli gündemde olmuş, ancak ciddi anlamda ilerleme Vladimir Putin başkanlığında sağlanabilmiştir.

2001 yılından bu yana gerçekleştirilen başlıca reformlar şöyledir:

- %13 oranında kişisel gelir vergisi uygulaması,
- Çeşitli sosyal resim ve harçların yerine birleşik, yüksek ölçüde regresif sosyal vergi uygulaması,
- En yüksek kurumlar vergisi oranının %35'ten %24'e düşürülmesi ve aynı zamanda çok sayıdaki yasal boşluğun ortadan kaldırılması,
- Kurumlar vergisi oranının daha sonra, 2009 yılında % 24'ten % 20'ye düşürülmesi,
- Muntazam ticari harcamalarda muafiyet koşullarının iyileştirilmesi,
- Petrol sektörü ve küçük işletmelere kolaylıklar sağlanması,
- Standart KDV oranının %20'den %18'e düşürülmesi.

DIŞ TİCARET

DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ (MİLYAR \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2012	524,8	316,2	208,6	841,0
2013	527,3	314,9	212,4	842,2
2014	497,8	286,6	211,2	784,4
2015	343,9	182,7	161,2	526,6
2016	285,5	182,6	103,2	468,1
2017	357,1	226,9	130,1	584,0
2018	449,3	238,2	211,2	687,5

Kaynak: Trademap

2000 yılından itibaren Ruble'nin yeniden değerlenmeye başlaması ve petrol ihracat gelirlerindeki artış sayesinde yeniden artmaya başlayan iç talebe bağılı olarak küresel kriz öncesinde ithalatta artış eğilimi gözlenmiştir. İthalat hacmi 2008 yılında %31 artış göstermiştir. Küresel mali kriz nedeni ile iç talepte düşüş olmuş; bu nedenle ülkenin ithalat hacminde 2009 yılında ciddi ölçüde daralmıştır. 2010 yılında krizden çıkış sürecinin başlaması ile birlikte Rusya'nın ihracatında % 31, ithalatında ise % 37 artış olmuştur. 2013 yılında ülkenin dünyaya ihracatı yalnızca % 0,3 artış kaydetmiştir. Aynı dönemde dünyadan ithalat ise % 0,5 oranında artmıştır. Düşen petrol fiyatları ve Ruble'nin değer kaybı nedeni ile dış ticaret hacmi 2014 yılında % 8 oranında azalmıştır. Ülkenin dünyadan ithalatı % 10,3, dünyaya ihracatı % 6,7 daralmıştır.

RUSYA'NIN İHRAÇ ETTİĞİ BAŞLICA ÜRÜNLER (BİN \$)

GTİP	Ürün Tanımı	2015	2016	2017	2018
27	Mineral Yakıtlar, mineral Yağlar Ve Müstahsalları, Mumlar	216.101.147	134.703.176	211.993.271	237.591.878
99	Başka Yerde Belirtilmeyen Emtialar	10.796.863	45.239.262	14.145.998	63.746.027
72	Demir Ve Çelik	15.220.408	14.121.803	18.762.191	23.357.805
10	Hububat	5.652.551	5.606.085	7.527.187	10.457.675
71	İnciler, Kıymetli Tas Ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar	7.874.939	8.905.706	11.048.174	10.097.534
84	Nükleer Reaktörler, Kazan: Makina Ve Cihazlar, Aletler, Parçaları	8.677.456	6.800.758	8.541.412	9.170.893
44	Ağaç Ve Ağaçtan Mamul Eşya: Odun Kömürü	6.313.519	6.523.925	7.901.563	9.009.169
31	Gübreler	8.852.739	6.637.347	7.217.054	8.225.604
76	Alüminyum Ve Alüminyum Eşya	7.060.108	5.980.102	6.673.318	6.555.519
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	4.460.228	3.312.616	4.709.107	5.372.205
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Aksam Ve Parçaları	3.458.775	4.049.924	4.321.769	4.911.607
03	Balıklar, Kabuklu Hayvanlar, Yumuşakçalar, Diğer Omurgasızlar	2.786.402	3.015.282	3.482.367	4.282.356
29	Organik Kimyasal Müstahsallar	2.960.778	2.409.098	3.236.758	4.199.559
73	Demir Veya Çelikten Eşya	2.309.934	2.263.777	3.441.018	4.075.683
26	Metal Cevherleri, Cüruf Ve Kül	1.959.463	2.014.981	3.070.402	3.672.883

28	İnorganik Kimyasal Müstahsallar, Organik, İnorganik Bileşikler	3.843.344	2.385.464	2.667.150	3.620.239
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	2.308.999	2.251.873	2.814.440	3.172.085
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	2.493.208	2.543.292	3.137.653	3.162.405
87	Kara Taşıtları, Parçaları Ve Bunların Aksesuarları (Demiryolu Veya Tramvay Vagonları Hariç)	2.728.434	2.563.801	3.434.716	3.150.857
48	Kâğıt Ve Karton: Kâğıt Hamurundan Kâğıt Ve Kartondan Eşya	1.831.303	1.899.539	2.197.133	2.737.863
15	Hayvansal Ve Bitkisel Yağlar Ve Bunların Müstahzarları	1.873.970	2.208.572	2.713.699	2.669.298
75	Nikel Ve Nikelden Eşya	2.665.151	2.018.758	2.058.273	2.606.922
90	Optik, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet.	1.235.151	1.428.545	1.877.389	1.739.321
47	Odun Hamuru: Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları, Hurdalar	1.150.260	1.084.716	1.228.732	1.655.261
81	Diğer Adi Metaller, Sermetler, Bunlardan Eşya	740.313	719.128	817.370	1.148.577
25	Tuz, Kükürt, Toprak Ve Taslar, Alçılar Ve Çimento	1.101.824	948.588	1.041.937	1.122.362
23	Gıda Sanayii Kalıntı Ve Döküntüleri, Hazır Hayvan Gıdaları	971.343	945.204	865.589	1.084.483
86	Demiryolu Ulaşım Araçları Vb. Aksam Ve Parçaları	568.340	522.217	618.418	886.927
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	534.696	534.805	704.634	881.614
30	Eczacılık Ürünleri	544.954	634.624	728.113	791.999
12	Yağlı Tohum Ve Meyveler, Sanayi Bitkileri, Saman, Hayvan Yemi	392.069	519.659	641.062	762.985
70	Cam Ve Cam Eşya	460.214	550.128	673.369	744.433
89	Gemiler, Suda Yüzen Taşıt Ve Araçlar	1.247.085	634.553	1.248.242	723.846
33	Uçucu Yağlar, Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetikler Vb	408.527	498.838	657.251	683.982
21	Yenilen Çeşitli Gıda Müstahzarları	495.693	505.636	624.854	672.330
18	Kakao Ve Kakao Müstahzarları	442.013	483.775	553.664	640.488
19	Esasini Hububat, Un, Nişasta, Süt Teşkil Eden Müstahzarlar	509.904	518.583	557.677	579.192
94	Mobilyalar, Aydınlatma, Reklam Lambaları, Prefabrik Yapılar	388.971	409.657	494.237	567.507
22	Meşrubat, Alkollü İçkiler Ve Sirke	424.652	453.844	498.907	555.242
68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Vb. Maddelerden Eşya	346.762	347.788	427.072	526.593
24	Tütün Ve Tütün Yerine Geçen İşlenmiş Maddeler	778.809	685.890	616.166	519.138
49	Basılı Kitap, Gazete, Resim Vb. Baskı Sanayi Mamulü, El Yazmaları	535.360	282.874	491.615	515.198
34	Sabunlar, Yüzey Aktif Organik Maddeler, Yıkama-Yağlama Madde.	398.682	405.193	736.661	508.119
17	Şeker Ve Şeker Mamulleri	175.481	244.901	489.550	414.607
02	Etlere Ve Yenilen Sakatat	117.010	218.576	323.689	407.175
07	Yenilen Sebzeler Ve Bazı Kök Ve Yumrular	402.557	478.791	494.580	406.614
32	Debagat Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasa, Boya, Macun, Sakızlar	253.838	238.726	303.804	316.808

69	Seramik Mamulleri	212.791	236.391	283.133	310.423
96	Çeşitli Mamul Eşya (Kalemler, Fırçalar Vb)	229.304	234.666	424.335	296.948
20	Sebze, Meyve, Bitki Parçaları, Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	230.398	223.578	258.541	296.605
11	Değirmencilik Ürünleri, Malt, Nişasta, İnsülin, Buğday Glütteni	261.679	242.966	228.544	262.158
04	Süt Ve Süt Mamulleri, Kuş Ve Kümes Hayvan Yumurtaları, Bal Vb.	221.767	224.769	259.569	252.416
78	Kurşun Ve Kurşundan Eşya	180.968	231.217	275.932	240.243
64	Ayakkabılar, Getrler, Tozluklar Vb Eşya Ve Aksamı	154.776	174.911	183.417	231.459
82	Adi Metallerden Aletler, Bıçakçı Eşyası, Sofra Takımları	166.430	168.184	213.479	204.200
62	Örülmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	154.490	149.120	198.240	201.793
16	Et, Balık, Kabuklu Hayvan, Yumuşakça Vb. Hayvansal Müstahzarlar	123.209	132.342	168.308	182.248
83	Adi Metallerden Çeşitli Eşya	134.163	144.125	166.381	176.116
61	Örme Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	114.876	120.098	161.078	173.354
95	Oyuncaklar, Oyun Ve Spor Malzemeleri, Aksam Ve Parçaları	103.404	103.713	137.250	164.578
09	Kahve, Çay, Paraguay Çayı Ve Baharat	127.219	141.092	157.645	161.124
56	Vatka, Keçe, Dokunmamış Mensucat, Özel İplik, Sicim Ve Mamulleri	108.686	123.275	141.366	160.397
41	Ham Postlar, Deriler (Kürkler Hariç) Ve Köseleler	178.144	152.657	161.090	141.223
36	Barut, Patlayıcı Maddeler, Piroteknik Mamulleri, Kibrit Vb.	152.251	106.904	148.550	130.208
08	Yenilen Meyveler, Kabuklu Yemişler, Turunçgiller Ve Kavun Kabuğu	83.827	76.962	103.299	111.018
05	Tarifenin Başka Yerinde Yer Almayan Hayvansal Müstahzarlar	67.968	74.362	88.057	100.853
79	Çinko Ve Çinkodan Eşya	68.978	109.586	128.319	95.593
63	Mensucattan Mamul Diğer Eşya, Kullanılmış Eşya, Paçavralar	63.321	68.084	84.287	92.065
54	Dokumaya Elverişli Suni Ve Sentetik Lifler	44.760	46.379	56.278	68.774
59	Emdirilmiş, Sıvanmış, Kaplanmış Mensucat, Bunlardan Teknik Eşya	46.152	51.086	54.258	64.335
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	37.844	42.757	64.967	63.141
43	Postlar, Kürkler, Taklit Kürkler Ve Mamulleri	94.599	66.930	78.649	61.757
52	Pamuk, Pamuk İpliği Ve Pamuklu Mensucat	43.283	49.247	63.405	53.513
42	Deri Eşya, Saraciye Eşyası, Seyahat Eşyası, Bağırsaktan Eşya	36.097	42.061	46.026	51.894
35	Albüminoid Maddeler, Tutkallar, Enzimler Vb	28.449	33.047	42.659	47.946
01	Canlı Hayvanlar	21.513	22.645	30.785	42.656
80	Kalay Ve Kalay Mamulleri	7.126	6.903	6.040	41.658
51	Yün, Kıl, At Kılı: Bunların İplik Ve Dokumaları	35.964	23.461	26.341	23.178
91	Saatler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	13.085	26.653	24.438	21.747
60	Örme Eşya	9.674	12.542	13.877	18.422
65	Başlıklar Ve Aksamı	11.719	11.932	12.699	14.329
13	Laklar, Sakızlar, Bitkisel Özsu Ve Hülasalar	6.303	8.556	11.130	11.872

58	Özel Dokunmuş Mensucat, Dantela, Duvar Halıları, İşlemeler	5.929	9.019	10.560	11.355
53	Dokumaya Elverişli Bitkisel Lifler, Kâğıt İpeği Ve Dokumaları	10.667	9.695	7.769	10.942
37	Fotoğrafçılıkta, Sinemacılıkta Kullanılan Eşya	7.779	8.066	9.278	10.851
57	Halılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddeden Yer Kaplamaları	4.510	5.580	7.752	9.649
97	Sanat Eserleri, Koleksiyon Eşyası, Antikalar	4.484	7.974	6.433	9.244
14	Örölmeye Elverişli Bitkisel Maddeler, Bitkisel Müstahzarlar	11.478	9.278	6.735	9.228
92	Müzik Aletleri: Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	644	1.372	1.458	5.087
67	Hazır Kuş Tüyü Ve İnsan Saçı Mamulleri, Yapma Çiçekler	1.091	1.177	1.552	3.315
06	Canlı Bitkiler Ve Çiçekçilik Müstahzarları	2.862	3.153	3.988	3.143
66	Şemsiye, Baston, Kamçı, Kırbaç Ve Bunların Aksamı	643	828	994	1.452
45	Mantar Ve Mantardan Eşya	1.162	923	878	1.267
46	Hasır: Saz Ve Benzeri Örölebilen Maddelerden Mamuller	309	333	407	440
50	İpek	67	70	31	72
93	Silahlar Ve Mühimmat, Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	1.511.839	0	82.238	0
88	Hava Taşıtları, Uzay Araçları, Aksam Ve Parçaları	1.914.742	0	1.700.300	0
TOPLAM	Tüm Ürünler	343.907.652	285.491.052	359.151.975	449.347.157

Kaynak: Trademap

RUSYA'NIN İTHAL ETTİĞİ BAŞLICA ÜRÜNLER (BİN \$)

GTIP	Ürün Açıklaması	2015	2016	2017	2018
84	Nükleer Reaktörler, Kazan: Makina Ve Cihazlar, Aletler, Parçaları	34.147.899	35.360.934	45.287.673	43.601.102
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Aksam Ve Parçaları	21.110.277	21.504.449	26.731.434	29.911.923
87	Kara Taşıtları, Parçaları Ve Bunların Aksesuarları (Demiryolu Veya Tramvay Vagonları Hariç)	15.377.788	15.637.225	21.498.556	23.623.419
30	Eczacılık Ürünleri	8.691.484	8.908.085	10.834.875	10.582.372
39	Plastik Ve Plastikten Mamul Eşya	7.629.191	7.541.507	8.765.789	9.763.106
99	Başka Yerde Belirtilmeyen Emtialar	838.646	6.581.104	1.656.429	7.053.690
90	Optik, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet.	5.106.463	5.163.256	6.193.084	6.747.431
73	Demir Veya Çelikten Eşya	4.077.681	4.148.749	5.305.173	5.806.474
72	Demir Ve Çelik	3.301.202	3.032.675	4.825.673	5.286.728
8	Yenilen Meyveler, Kabuklu Yemişler, Turunçgiller Ve Kavun Kabuğu	3.944.184	3.830.586	4.677.746	5.076.953
29	Organik Kimyasal Müstahsallar	2.645.671	2.742.409	3.515.767	4.104.333
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	2.704.806	2.777.655	3.589.055	3.873.389
28	İnorganik Kimyasal Müstahsallar, Organik, İnorganik Bileşikler	3.248.198	2.584.621	2.938.882	3.810.320
62	Örölmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	2.681.147	2.700.409	3.394.031	3.706.899

64	Ayakkabılar, Getrler, Tozluklar Vb. Eşya Ve Aksamı	2.362.348	2.352.806	3.175.405	3.430.479
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	2.609.592	2.759.824	3.169.271	3.391.324
61	Örme Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	2.417.088	2.560.676	3.181.208	3.354.841
33	Uçucu Yağlar, Rezinoitler, Parfümeri, Kozmetikler Vb.	2.629.627	2.600.367	3.112.753	3.338.849
94	Mobilyalar, Aydınlatma, Reklam Lambaları, Prefabrik Yapılar	2.364.767	1.994.667	2.703.111	2.872.185
22	Meşrubat, Alkollü İçkiler Ve Sirke	1.784.752	1.824.618	2.492.663	2.681.693
48	Kâğıt Ve Karton: Kâğıt Hamurundan Kâğıt Ve Kartondan Eşya	2.308.772	2.255.624	2.404.796	2.653.240
4	Süt Ve Süt Mamulleri, Kuş Ve Kümes Hayvan Yumurtaları, Bal Vb.	2.011.230	2.135.136	2.630.066	2.334.856
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Müstahsalları, Mumlar	2.990.715	1.404.253	2.064.394	2.095.407
2	Etiler Ve Yenilen Sakatat	3.106.053	2.281.691	2.670.384	2.065.547
95	Oyuncaklar, Oyun Ve Spor Malzemeleri, Aksam Ve Parçaları	1.457.012	1.536.143	1.878.775	2.062.768
32	Debagat Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasa, Boya, Macun, Sakızlar	1.642.511	1.604.943	1.815.997	1.925.535
26	Metal Cevherleri, Cüruf Ve Kül	1.111.337	1.007.930	1.585.504	1.918.118
12	Yağlı Tohum Ve Meyveler, Sanayi Bitkileri, Saman, Hayvan Yemi	1.518.393	1.670.493	1.815.541	1.891.047
7	Yenilen Sebzeler Ve Bazı Kök Ve Yumrular	1.891.685	1.396.009	1.794.800	1.843.441
3	Balıklar, Kabuklu Hayvanlar, Yumuşakçalar, Diğer Omurgasızlar	1.355.037	1.392.054	1.626.207	1.801.852
82	Adi Metallerden Aletler, Bıçakçı Eşyası, Sofra Takımları	1.333.421	1.285.541	1.545.008	1.672.320
83	Adi Metallerden Çeşitli Eşya	1.111.573	1.091.629	1.372.122	1.600.119
89	Gemiler, Suda Yüzen Taşıtlar Ve Araçlar	2.126.369	1.995.136	3.232.483	1.555.203
34	Sabunlar, Yüzey Aktif Organik Maddeler, Yıkama-Yağlama Madde.	1.230.145	1.199.568	1.370.282	1.504.445
21	Yenilen Çeşitli Gıda Müstahzarları	1.102.941	1.156.991	1.349.784	1.392.708
15	Hayvansal Ve Bitkisel Yağlar Ve Bunların Müstahzarları	1.064.176	1.088.174	1.212.106	1.340.048
20	Sebze, Meyve, Bitki Parçaları, Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	1.085.051	1.074.235	1.181.963	1.286.394
76	Alüminyum Ve Alüminyum Eşya	1.021.755	947.421	1.236.805	1.228.444
9	Kahve, Çay, Paraguay Çayı Ve Baharat	1.222.621	1.157.725	1.271.928	1.188.242
18	Kakao Ve Kakao Müstahzarları	991.148	971.057	1.048.556	1.179.825
96	Çeşitli Mamul Eşya (Kalemler, Fırçalar Vb.)	1.063.052	1.048.566	1.124.763	1.147.565
68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Vb. Maddelerden Eşya	734.872	684.863	820.024	1.014.302
24	Tütün Ve Tütün Yerine Geçen İşlenmiş Maddeler	1.118.390	1.158.338	937.910	975.588
69	Seramik Mamulleri	785.139	698.971	868.467	973.453
19	Esasini Hububat, Un, Nişasta, Süt Teşkil Eden Müstahzarlar	737.123	675.105	815.768	953.644
23	Gıda Sanayii Kalıntı Ve Döküntüleri, Hazır Hayvan Gıdaları	946.086	770.399	866.327	946.482

42	Deri Eşya, Saracıye Eşyası, Seyahat Eşyası, Bağırsaktan Eşya	650.513	614.087	778.308	943.209
70	Cam Ve Cam Eşya	719.731	727.803	828.873	903.715
63	Mensucattan Mamul Diğer Eşya, Kullanılmış Eşya, Paçavralar	673.306	643.439	731.415	809.785
25	Tuz, Kükürt, Toprak Ve Taşlar, Alçılar Ve Çimento	858.596	696.317	783.919	789.675
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	446.584	472.925	802.764	788.954
71	İnciler, Kıymetli Tas Ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar	597.121	438.595	567.666	761.751
44	Ağaç Ve Ağaçtan Mamul Eşya: Odun Kömürü	709.940	601.921	657.997	707.265
35	Albüminoid Maddeler, Tutkallar, Enzimler Vb.	572.449	583.230	670.116	701.775
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	465.142	483.371	553.301	628.464
6	Canlı Bitkiler Ve Çiçekçilik Müstahzarları	718.032	577.756	567.911	599.095
52	Pamuk, Pamuk İpliği Ve Pamuklu Mensucat	417.784	467.111	522.577	592.129
16	Et, Balık, Kabuklu Hayvan, Yumuşakça Vb. Hayvansal Müstahzarlar	351.718	368.400	480.208	568.565
54	Dokumaya Elverişli Suni Ve Sentetik Lifler	412.055	371.281	416.271	514.599
86	Demiryolu Ulaşım Araçları Vb. Aksam Ve Parçaları	419.780	391.387	579.011	511.074
56	Vatka, Keçe, Dokunmamış Mensucat, Özel İplik, Sıcım Ve Mamulleri	398.318	425.236	442.765	465.961
81	Diğer Adi Metaller, Sermetler, Bunlardan Eşya	241.279	203.270	301.051	454.526
17	Şeker Ve Şeker Mamulleri	598.038	484.671	400.728	405.545
59	Emdirilmiş, Sıvanmış, Kaplanmış Mensucat, Bunlardan Teknik Eşya	262.449	277.156	326.801	368.775
49	Basılı Kitap, Gazete, Resim Vb. Baskı Sanayi Mamulü, El Yazmaları	416.103	339.785	345.071	346.169
91	Saatler Ve Bunların Aksam Ve Parçaları	275.515	264.775	289.346	341.237
10	Hububat	328.859	343.852	357.938	327.616
1	Canlı Hayvanlar	236.034	169.032	208.091	308.060
60	Örme Eşya	269.628	238.253	246.116	301.735
37	Fotoğrafçılıkta, Sinemacılıkta Kullanılan Eşya	202.283	217.758	267.394	294.094
43	Postlar, Kürkler, Taklit Kürkler Ve Mamulleri,	139.775	156.332	289.841	267.993
13	Laklar, Sakızlar, Bitkisel Özsu Ve Hülasalar	167.570	186.950	200.285	238.008
57	Hallılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddeden Yer Kaplamaları	142.481	133.136	185.425	213.987
65	Başlıklar Ve Aksamları	115.020	107.079	133.886	155.431
47	Odun Hamuru: Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları, Hurdalar	132.291	124.685	134.954	140.427
58	Özel Dokunmuş Mensucat, Dantela, Duvar Hallıları, İşlemeler	91.872	85.260	103.710	127.897
11	Değirmencilik Ürünleri, Malt, Nişasta, İnsülin, Buğday Glütteni	116.628	134.749	128.565	123.220
31	Gübreler	74.300	77.918	130.727	119.871
75	Nikel Ve Nikelden Eşya	70.777	91.724	102.249	109.370
5	Tarifenin Başka Yerinde Yer Almayan Hayvansal Müstahzarlar	57.811	49.748	78.119	98.237

92	Müzik Aletleri: Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	52.365	48.679	64.702	83.078
79	Çinko Ve Çinkodan Eşya	77.089	85.438	103.088	67.531
41	Ham Postlar, Deriler (Kürkler Hariç) Ve Köseleler	33.284	45.998	60.328	57.976
36	Barut, Patlayıcı Maddeler, Pirotekni Mamulleri, Kibrit Vb.	35.572	34.774	44.680	53.827
45	Mantar Ve Mantardan Eşya	38.976	41.486	39.329	43.577
53	Dokumaya Elverişli Bitkisel Lifler, Kâğıt İpeği Ve Dokumaları	40.989	38.546	41.724	41.588
51	Yün, Kıl, At Kılı: Bunların İplik Ve Dokumaları	20.502	18.686	35.013	40.910
67	Hazır Kuş Tüyü Ve İnsan Saçı Mamulleri, Yapma Çiçekler	34.970	29.571	33.935	39.375
97	Sanat Eserleri, Koleksiyon Eşyası, Antikalar	10.742	6.488	18.189	32.145
66	Şemsiye, Baston, Kamçı, Kırbaç Ve Bunların Aksamları	18.845	15.414	19.892	27.869
80	Kalay Ve Kalay Mamulleri	28.172	23.849	33.018	26.967
46	Hasır: Saz Ve Benzeri Örülebilir Maddelerden Mamuller	16.661	15.195	15.854	17.355
78	Kurşun Ve Kurşundan Eşya	5.655	5.639	6.671	14.080
14	Örölmeye Elverişli Bitkisel Maddeler, Bitkisel Müstahzarlar	3.257	4.420	5.122	4.875
50	İpek	3.193	3.861	3.970	3.903
88	Hava Taşıtları, Uzay Araçları, Aksam Ve Parçaları	3.170.045	0	6.451.441	0
93	Silahlar Ve Mühimmat, Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarları	102.447	0	33.055	0
TOPLAM	Tüm Ürünler	182.781.965	182.261.656	228.212.750	238.151.375

Kaynak: Trademap

İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER (1.000 \$)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018
Çin	28.334.955	28.021.250	37.524.519	56.040.503
Hollanda	40.198.496	29.254.624	34.629.772	43.470.987
Almanya	15.906.242	21.258.481	15.490.523	34.096.334
Belarus	12.428.310	14.050.697	15.537.357	21.819.797
Türkiye	11.703.271	13.698.261	12.929.906	21.345.044
Güney Kore	13.196.117	10.027.147	12.100.985	17.832.181
Polonya	9.513.336	9.098.660	10.570.013	16.540.213
İtalya	16.204.335	11.931.360	9.805.489	16.405.936
Kazakistan	10.301.606	9.426.891	11.924.244	12.923.333
ABD	8.393.105	9.425.802	9.884.700	12.534.204
Japonya	14.426.352	9.384.192	10.500.218	12.453.419
Finlandiya	6.487.007	6.535.275	8.148.477	11.372.605
Birleşik Krallık	4.523.692	6.996.918	5.645.826	9.769.710
Ukrayna	7.163.122	6.280.263	7.940.788	9.522.734

Belçika	6.348.195	5.741.057	6.799.459	9.210.236
Fransa	3.066.523	4.851.303	3.275.023	7.782.063
Hindistan	4.549.941	5.312.787	5.425.832	7.752.309
Mısır	3.252.857	3.782.804	3.878.260	7.137.180
Çek Cumhuriyeti	2.217.199	2.693.521	2.862.459	4.896.725
Cezayir	1.192.404	3.966.281	1.890.509	4.801.850
Macaristan	2.317.685	2.649.926	2.412.456	4.801.280
İsviçre	2.542.571	3.109.873	3.786.160	4.776.680
Letonya	6.699.113	4.844.183	4.438.693	4.711.949
Malta	2.501.418	2.200.390	2.478.387	4.664.846
Taipei	2.626.316	2.703.290	3.370.474	4.501.985
Litvanya	2.304.171	2.508.884	2.566.458	4.225.020
Yunanistan	2.062.312	2.660.766	2.880.281	4.062.689
Danimarka	1.790.721	1.400.463	2.606.503	3.890.673
Slovakya	2.608.043	2.497.037	2.573.722	3.790.317
Avusturya	168.760	1.051.946	233.171	3.380.731
Özbekistan	2.221.188	1.964.967	2.618.172	3.320.803
İsveç	1.972.560	2.223.803	1.831.520	3.140.898
Romanya	1.679.147	1.845.485	2.046.479	3.095.826
Bulgaristan	1.658.424	2.318.759	2.296.003	2.944.072
Singapur	2.491.995	1.796.476	3.290.001	2.789.632
Brezilya	1.922.923	1.785.571	2.030.014	2.584.351
Vietnam	824.444	1.373.024	1.239.884	2.457.473
Estonya	2.012.579	2.041.604	1.775.578	2.452.566
İspanya	2.679.579	1.953.086	2.209.987	2.362.436
Meksika	986.946	1.061.454	1.515.635	2.004.155
İsrail	1.537.673	1.469.349	1.668.330	1.954.134
Azerbaycan	1.676.165	1.508.065	1.564.077	1.713.470
Kırgızistan	1.289.413	1.025.746	1.388.701	1.635.408
Moğolistan	1.117.224	895.672	1.326.718	1.606.636
Birleşik Arap Emirlikleri	976.105	971.070	1.367.681	1.483.365
Ermenistan	510.780	957.253	868.795	1.341.382
Hırvatistan	986.431	576.415	737.010	1.229.542
İran	1.017.214	1.881.772	1.313.582	1.207.811
Gürcistan	756.180	840.004	695.486	1.204.788
Moldova	308.498	912.017	419.507	1.204.574
Norveç	751.893	736.966	776.197	1.140.838
Malezya	635.426	972.114	601.032	1.086.629
Sırbistan	415.330	770.243	521.917	1.010.989

Hong Kong	775.673	697.638	684.651	992.523
Morokko	547.971	724.598	859.363	929.079
Portekiz	294.655	657.014	963.231	906.666
Endonezya	439.474	403.428	770.319	868.094
Tacikistan	759.104	661.482	686.896	849.555
Filipinler	321.290	145.789	196.283	799.622
Kıbrıs	241.139	282.811	301.779	786.489
Irak	447.601	916.810	255.565	765.468
Suudi Arabistan	770.698	350.915	759.173	762.729
Tayland	521.143	616.017	508.781	753.483
Nijerya	284.921	379.874	377.424	733.738
Bangladeş	455.883	767.226	633.233	733.511
Tunus	273.269	355.192	374.960	683.057
İrlanda	217.479	316.969	327.317	677.894
Kuveyt	303.808	479.991	707.630	644.459
Ürdün	234.815	156.622	126.029	588.306
Kanada	452.107	419.588	618.379	580.808
Senegal	52.295	76.890	254.277	559.117
Trinidad ve Tobago	248.248	728.547	729.250	558.337
Sudan	121.687	231.586	345.632	509.349
Curaçao	36.543	69	59	493.506
Lübnan	630.546	528.275	622.896	458.936
Pakistan	96.575	132.974	259.277	418.854
Suriye	186.544	182.254	187.411	397.225
Arjantin	121.966	163.004	211.389	394.669
Slovenya	113.894	183.029	241.390	377.240
Küba	85.347	213.584	269.550	372.706
Ekvator	260.885	188.564	218.977	356.498
Peru	281.622	209.837	260.992	339.024
Yemen	208.119	156.031	304.068	300.315
Türkmenistan	843.925	570.575	343.177	288.831
Güney Afrika	274.310	196.584	203.867	285.733
Kolombiya	190.796	199.971	422.906	273.647
Myanmar	98.150	239.020	56.429	272.368
Libya	183.316	73.742	135.183	227.091
Kenya	165.927	130.365	182.908	217.574
Togo	170.561	23.213	56.574	196.555
Tanzanya	91.417	79.148	149.831	179.206
Umman	103.896	118.352	112.013	154.139

Laos	15.681	13.110	7.412	148.816
Cebelitarık	591.113	220.912	557.839	148.426
Avustralya	102.613	64.478	120.704	141.046
Arnavutluk	66.987	57.932	72.615	125.691
Şili	59.022	43.528	79.118	124.482
Afganistan	148.013	184.161	204.634	118.693
Area Nes	53.096.940	43.365	53.485.152	114.772
Dominik Cumhuriyeti	79.440	28.805	32.024	110.627
Gana	134.933	199.936	135.032	110.047
Sri Lanka	129.653	80.702	84.077	105.732
Kamerun	13.458	46.669	62.494	103.462
Mozambik	64.517	41.176	70.926	95.365
Bahreyn	4.320	47.317	5.174	93.674
Bosna Hersek	177.867	57.901	39.016	86.518
Etyopya	17.350	194.488	61.428	85.586
Venezuela	224.469	334.257	67.590	84.063
Guatemala	48.644	37.261	46.911	81.563
Lüksemburg	6.743	43.423	11.503	63.807
Uganda	48.341	28.301	62.835	62.655
Gine	12.372	9.814	17.957	61.162
Kosta Rika	22.488	30.198	26.778	57.454
Fildişi Sahili	41.039	67.867	54.623	52.819
Kuzey Makedonya	59.038	52.574	44.319	52.245
Angola	139.394	567.916	112.357	49.469
Katar	13.740	24.459	49.785	42.346
Bahamalar	72.682	389	4.391	41.727
Mali	6.202	17.125	19.495	41.148
ABD Dış Adaları	0	0	500	39.173
Kongo	14.405	8.024	22.648	38.110
Nikaragua	26.922	25.364	33.680	35.040
Ekvator Ginesi	1.277	1.085	503	34.234
Kongo Cumhuriyeti	40.375	22.012	18.043	33.095
Uruguay	32.074	32.501	30.413	33.036
Burkina Faso	1.915	6.418	17.484	32.182
Kuzey Kore	78.267	68.051	74.188	32.083
Ruanda	13.718	12.227	19.120	30.632
Honduras	23.699	20.059	26.613	27.989
Yeni Zelanda	403.158	77.687	82.914	27.087
Moritanya	17.474	24.049	14.626	24.481

Britanya Virjin Adaları	62.181	28.013	18.783	21.783
Panama	48.615	12.291	18.245	21.635
El Salvador	11.974	6.896	15.462	20.706
Botswana	22.479	21.249	18.191	19.516
Faroe Adaları	16.694	44.027	14.140	17.783
Cibuti	52.030	56.382	16.980	16.858
İzlanda	43.392	31.088	14.361	15.913
Paraguay	13.585	11.422	20.126	14.872
Namibya	33.245	23.146	1.446	14.412
Kayman Adaları	2.132	9.056	19.955	14.201
Madagascar	190	1.705	2.170	13.273
Eritre	0	0	2.768	12.018
Montenegro	27.111	22.483	11.403	11.748
Kamboçya	4.522	7.826	4.845	11.556
Malavi	20.878	9.923	9.854	11.461
Haiti	9.415	5.266	7.518	11.375
Bermuda	0	0	4.002	11.014
Burundi	1.237	6.335	5.606	10.409
Benin	893	1.666	9.923	10.227
Zimbabwe	3.088	8.600	2.482	9.711
Marshall Adaları	14.896	466	296	9.160
Bolivya	3.340	2.448	4.899	8.359
Nepal	1.992	3.662	11.463	6.912
Gabon	956	837	1.021	6.588
Seyşeller	6.055	5.571	6.946	5.717
Somali	1.218	862	940	5.077
Filistin	2.898	1.725	2.668	4.950
Liberya	3.018	1.089	436	4.768
Bahı Sahara	0	1	0	4.604
Mauritius	1.667	6.176	4.513	4.359
Zambia	18.646	569	334	3.719
Maldivler	53	549	471	3.321
Surinam	118	1.689	2.286	2.958
Güney Sudan	973	741	435	2.810
Yeni Kaledonya	1.468	3.234	374	2.791
Guyana	441	731	1.068	2.683
Yeşil Burun Adaları	233	938	3.592	2.392
Dominika	0	415	386	1.867
Jamaika	571	1.116	3.947	1.865

Belize	20.640	1.649	1.004	1.581
Gambia	5.552	3.019	241	1.554
Falkland Adaları	5.093	15	1.762	1.285
Çad	36	379	1.010	1.165
Papua Yeni Gine	1.799	32.269	948	962
Orta Afrika Cumhuriyeti	11	883	2.385	905
Brunei Sultanlığı	355	72	95	811
Sierra Leone	3.095	2.215	1.523	690
Nijer	20	211	1.542	259
Andorra	3.907	2.363	6.256	99
Tokelau	13	0	0	98
Aruba	0	21.610	3.535	31
Eswatini	0	0	0	25
Saint Lucia	0	9	31.048	22
Fransız Polinezyası	32	1	0	16
Grönland	0	12	13	9
Mikronezya	12.277	0	0	9
Sao Tome ve Principe	543	6	6	7
Fiji	37	1.229	951	5
Guam	0	13	0	2
Antigua ve Barbuda	0	6	0	2
Saint Vincent ve Grenadinler	7	611	0	1
Diğer	7.797	45.921	26.357	0
TOPLAM	343.907.652	285.491.052	359.151.975	449.347.157

Kaynak: TradeMap

İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER (1.000 \$)

Ülkeler	2015	2016	2017	2018
Çin	35.199.264	38.086.982	48.373.353	52.217.993
Almanya	18.991.576	19.450.963	22.740.419	25.510.486
ABD	11.489.698	11.065.668	12.589.834	12.682.131
Belarus	7.988.799	9.406.285	10.691.594	12.179.232
İtalya	7.933.556	7.845.137	9.850.228	10.590.386
Fransa	5.563.160	8.491.635	9.124.980	9.561.721
Japonya	6.818.557	6.679.836	7.763.938	8.819.217
Güney Kore	4.532.320	5.113.263	6.919.726	7.008.953
Ukrayna	5.642.801	3.950.745	4.935.817	5.461.217
Kazakistan	4.275.013	3.612.215	4.599.663	5.295.922
Polonya	3.839.509	3.958.492	4.676.293	5.141.210
Türkiye	4.068.852	2.147.525	3.441.120	4.215.914

Birleşik Krallık	3.700.078	3.432.204	4.026.549	4.037.187
Çek Cumhuriyeti	2.679.134	2.766.511	3.216.554	3.775.473
Hollanda	2.926.586	3.021.056	3.646.057	3.693.303
Viet Nam	2.055.374	2.465.261	3.328.998	3.624.012
İspanya	2.738.263	2.473.706	3.082.740	3.397.399
Finlandiya	2.410.600	2.478.055	3.400.346	3.379.551
Hindistan	2.263.053	2.397.222	2.896.071	3.224.629
İsviçre	1.994.693	1.952.016	2.209.864	2.628.081
Belçika	1.868.686	2.268.979	2.167.758	2.471.027
Brezilya	2.928.294	2.523.459	3.200.213	2.469.959
Avusturya	1.751.613	1.834.734	2.078.207	2.413.929
İsveç	1.827.722	1.668.037	2.083.022	2.222.263
Slovakya	1.590.174	1.665.404	1.839.554	2.192.288
Macaristan	1.690.521	1.656.780	2.050.800	2.163.197
Taipei	1.326.859	1.613.221	1.929.745	2.144.083
Tayland	1.495.528	1.146.691	1.720.244	1.855.662
Romanya	781.216	1.230.970	1.090.442	1.823.706
Endonezya	1.524.149	2.212.236	2.485.563	1.715.363
Malezya	1.322.671	1.204.315	1.548.526	1.626.566
İrlanda	832.328	897.326	1.114.051	1.328.648
Ekvador	1.154.396	1.211.754	1.310.459	1.289.457
Sırbistan	793.207	886.823	1.119.680	1.085.531
Özbekistan	575.837	761.041	1.021.517	1.063.042
Şili	692.174	598.412	824.578	1.056.255
Danimarka	840.300	830.749	894.975	999.515
Slovenya	845.209	807.643	953.770	961.075
Meksika	590.124	644.406	951.665	938.348
Bangladeş	579.036	673.865	885.994	894.663
Paraguay	857.589	696.871	625.370	871.176
Singapur	515.938	495.865	1.157.864	869.471
Arjantin	827.053	684.024	679.539	851.269
Güney Afrika	585.132	521.073	628.133	783.066
Azərbaycan	440.922	446.263	611.268	773.275
İsrail	784.071	719.573	800.561	764.964
Kanada	815.445	719.377	978.904	745.934
Avustralya	575.414	467.913	509.952	671.339
Ermenistan	175.832	378.282	427.557	627.045
Estonya	459.288	636.989	666.129	616.904
Morocco	487.430	566.525	542.129	546.804

Litvanya	354.660	414.266	416.715	540.455
Portekiz	393.785	395.543	476.847	535.556
İran	261.386	302.550	389.421	533.138
Mısır	425.791	373.438	504.794	526.449
Bulgaristan	459.509	481.463	550.639	525.258
Letonya	329.264	343.369	380.018	480.573
Norveç	626.758	665.858	647.213	480.263
Gürcistan	216.770	256.686	383.419	474.462
Filipinler	267.932	294.186	407.854	417.414
Hong Kong	192.390	167.658	219.871	382.542
Moldova	188.538	248.695	347.256	355.519
Faroe Adaları	277.594	280.111	378.259	336.565
Pakistan	298.460	272.020	280.693	313.570
Sri Lanka	309.603	282.341	313.791	294.413
Suudi Arabistan	183.278	140.762	186.738	292.128
Yunanistan	229.116	213.014	237.291	276.387
Kırgızistan	61.886	170.544	169.165	248.325
Hırvatistan	231.995	231.775	256.550	209.737
Birleşik Arap Emirlikleri	162.394	272.731	169.048	205.823
Lüksemburg	102.540	138.307	129.653	203.273
Kamboçya	106.332	136.346	162.437	191.088
Côte d'Ivoire	193.097	235.398	181.289	190.807
Avrupa Birliği Nes	0	194.771	0	190.432
Peru	81.710	93.478	111.388	182.470
Uruguay	113.395	109.066	126.199	175.921
Türkmenistan	71.281	331.175	84.399	155.203
Kolombiya	129.533	102.557	116.475	139.621
Tunus	93.917	110.319	136.551	136.629
Yeni Zelanda	111.812	150.106	216.873	135.779
Kenya	173.147	137.556	140.331	124.911
Jamaika	116.070	85.775	72.441	116.497
Gabon	34	28.300	46.695	111.958
Bosna ve Hersek	77.460	76.065	121.091	105.004
Kosta Rika	78.582	75.679	110.826	104.664
Gana	80.544	57.308	75.710	93.232
Gine	1.498	989	12.256	77.757
Malawi	56.649	66.100	65.431	73.993
Myanmar	15.806	19.238	49.498	71.530
Grönland	59.303	75.539	95.671	71.060

Kuzey Makedonya	104.505	81.883	92.812	67.252
Tacikistan	45.786	26.406	25.006	44.308
Moğolistan	43.502	35.909	41.143	43.264
Tanzanya	47.363	48.549	54.264	42.238
Katar	16.908	34.489	23.533	36.445
Zimbabwe	42.298	58.415	50.588	36.134
Nijerya	22.673	14.587	44.978	33.195
Malta	24.333	29.727	25.494	30.420
Angola	20	15	48	30.003
İzlanda	110.311	20.493	23.353	29.415
Montenegro	2.540	5.164	5.753	28.131
Guatemala	12.224	16.270	24.076	27.807
Dominik Cumhuriyeti	12.478	14.933	20.245	25.350
Etiyopya	24.270	20.622	27.721	24.000
Mozambik	45.224	33.946	21.387	19.436
Arnavutluk	12.225	10.877	15.686	19.110
Nikaragua	7.780	8.960	16.150	18.683
Honduras	10.959	13.399	20.841	18.209
Madagascar	7.256	10.986	12.646	15.680
Lao	788	27.827	5.263	15.293
Küba	48.437	34.494	11.925	15.228
Area Nes	1.196.282	377	1.948.849	14.894
Ürdün	18.872	17.952	22.984	14.314
Kıbrıs	28.220	51.645	7.171	11.984
Lübnan	8.094	11.044	23.159	11.495
Uganda	15.071	14.776	15.234	11.387
Cezayir	5.482	8.166	8.999	10.505
Bolivya	7.979	6.312	12.147	8.296
Moritanya	13.672	10.629	11.920	8.128
Mauritius	6.373	7.245	7.485	7.859
Bahreyn	7.874	6.609	5.208	7.080
Zambia	9.976	13.329	12.903	6.174
Senegal	4.192	5.687	6.891	5.972
Liberya	493	220	1.961	4.482
Suriye	5.180	11.021	4.093	4.241
Afganistan	9.101	6.279	2.015	3.992
El Salvador	1.608	1.433	3.333	3.609
Rwanda	2.693	2.612	2.271	3.605
Kamerun	5.813	3.808	4.160	3.288

Papua Yeni Gine	5.222	3.048	5.119	3.075
Umman	2.324	2.464	3.097	2.689
Curaçao	201	3.187	1.688	2.469
Nijer	38.755	16	971	2.332
Nepal	616	704	1.928	2.125
Kuzey Kore	5.665	8.796	3.719	1.983
Panama	946	1.898	1.389	1.970
Eswatini	1.057	1.055	554	1.716
Trinidad ve Tobago	477	300	847	1.509
Venezuela	1.978	1.795	732	1.215
Sudan	947	348	2.833	1.075
Burundi	1.216	1.181	1.366	1.030
Seyşeller	1.475	1.384	1.834	715
Namibya	1.724	1.000	554	481
ABD Küçük Adalar	6	167	7	458
Macao	2.738	4.184	622	439
Kongo Cumhuriyeti	21	228	248	427
Barbados	259	162	616	390
Botswana	1	2	532	338
Kongo	552	205	179	313
Falkland Adaları	1.426	45	986	300
Sierra Leone	152	419	295	286
Somali	0	63	1	280
Britanya Virjin Adaları	7.876	22	501	277
Komoros	184	668	774	266
Haiti	95	188	173	221
Guyana	2.463	2.415	289	206
Bahamalar	650	311	302	177
Lesoto	26	45	58	162
Batı Sahara	0	61	0	138
Yemen	174	172	11.996	126
Burkina Faso	44	98	745	106
Filistin	537	585	374	105
Kuveyt	82	125	302	96
Fiji	50	93	99	91
Saint Lucia	0	71	21	77
Irak	5	0	40	74
Surinam	116	104	103	62
Bermuda	97	77	192	48

Cabo Verde	19	1	0	39
Grenada	4	14	52	34
Orta Afrika Cumhuriyeti	23	22	239	28
Anguilla	214	0	6	27
Benin	34	27	4.728	27
Mali	30	653	118	27
Maldivler	16	12	9	26
Belize	3	1	4	20
Saint Kitts ve Nevis	1	29	0	19
Samoa	0	0	0	17
Libya	35	0	0	15
Solomon Adaları	30	65	4	13
Nauru	1	0	0	10
Güney Sudan	2	4	7	10
Vanuatu	21	25	0	7
Andorra	687	323	8	6
Cebeli Tarık	39	30	23	5
Sao Tome ve Principe	5	35	8	5
Saint Helena	4	7	6	4
Tokelau	2	4	2	4
Cook Adaları	0	0	1	4
Brunei	6	0	2	3
Gambia	0	11	48	3
Aruba	11	0	0	3
Togo	0	5	5	3
Cayman Adaları	172	1	12	2
Çad	0	4	12	2
Antigua ve Barbuda	69	0	0	2
Britanya Hint Okyanusu Toprakları	2	1	78	1
Cocos Adaları	0	19	1	1
Dominika	3	31	43	1
Eritrea	23	49	2	1
Mikronezya	0	0	0	1
Timor-Leste	0	13	193	1
Diğer	4.932.636	31	6.314.253	0
Toplam	182.781.965	182.261.656	228.212.750	238.151.375

Kaynak: TradeMap

TÜRKİYE İLE TİCARET

GENEL DURUM

SSCB döneminde de Türkiye'nin önemli bir ticaret ortağı konumunda olan Rusya ile ticari ilişkiler 1992 yılında Birliğin dağılmasından sonra da artarak devam etmiştir. Coğrafi yakınlık, Türkiye-Rusya ticari ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır.

TÜRKİYE-RUSYA DIŞ TİCARET DEĞERLERİ (MİLYON \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	5.943.014	25.293.392	31.239.105	-19.347.679
2015	3.588.657	20.401.756	23.990.413	-16.813.099
2016	1.732.954	15.162.386	16.895.340	-13.429.432
2017	2.734.316	19.514.094	22.248.410	-16.779.778
2018	3.401.617	22.306.475	25.708.092	-18.904.858

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'NİN RUSYA'YA İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (\$)

Fasıl	Fasıl adı	2016	2017	2018	Payı
08	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	343.989.864	637.180.217	636.086.135	18,71%
84	Kazanlar, makineler, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	185.510.774	291.618.466	400.874.737	11,79%
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	170.371.378	235.997.469	335.693.178	9,87%
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	93.745.788	143.978.059	164.822.007	4,85%
39	Plastikler ve mamulleri	86.242.578	113.967.944	147.550.006	4,34%
64	Ayakkabılar, getrler, tozluklar ve benzeri eşya, bunların aksamı	28.462.276	72.764.946	131.678.257	3,87%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	45.592.856	79.318.887	110.597.381	3,25%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	57.616.330	82.014.317	104.175.775	3,06%
73	Demir veya çelikten eşya	55.195.600	77.495.581	89.176.431	2,62%
60	Örme eşya	6.296.595	29.014.091	84.462.774	2,48%
07	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve yumrular	22.706.076	40.075.470	73.782.866	2,17%
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	15.518.741	68.113.848	70.794.336	2,08%

94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	17.300.821	31.036.974	69.422.831	2,04%
03	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	40.000.615	45.947.115	68.493.254	2,01%
83	Adi metallere çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	41.329.772	51.771.522	62.870.881	1,85%
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	26.669.009	39.559.333	59.813.668	1,76%
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	34.929.914	44.686.824	44.592.330	1,31%
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikler	26.593.736	37.465.623	41.986.745	1,23%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	7.734.827	19.951.086	37.478.431	1,10%
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar,bakım müstahzarları, dişçilik müstahzarları	36.541.905	37.838.184	37.357.389	1,10%
43	Kürkler ve taklit kürkler, bunların mamulleri	13.465.022	31.411.812	34.532.445	1,02%
72	Demir ve çelik	16.396.413	31.899.641	31.669.778	0,93%
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	10.677.000	13.463.634	28.974.502	0,85%
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	23.184.124	28.076.748	28.589.137	0,84%
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	14.509.626	34.593.583	27.895.965	0,82%
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	18.448.497	22.004.604	27.655.217	0,81%
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülâsalar, tanenler, boyalar, pigmentler,vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	17.068.590	27.028.994	27.630.423	0,81%
12	Yağlı tohum ve meyvalar, muhtelif tane, tohum ve meyvalar, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	16.942.403	18.226.130	27.310.054	0,80%
74	Bakır ve bakırdan eşya	13.510.884	18.578.525	25.064.203	0,74%
68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	9.089.781	14.378.469	19.760.745	0,58%
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	6.143.122	10.483.654	18.089.691	0,53%

48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	9.295.588	12.828.741	17.810.612	0,52%
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	11.373.073	12.484.871	17.389.522	0,51%
17	Şeker ve şeker mamulleri	5.542.425	10.013.971	16.416.793	0,48%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat, özel iplikler, sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	10.320.441	8.638.518	16.227.061	0,48%
20	Sebzeler, meyvalar, sert kabuklu meyvalar ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	9.816.862	18.158.751	16.049.103	0,47%
18	Kakao ve kakao müstahzarları	595.100	2.298.695	15.011.918	0,44%
69	Seramik mamulleri	6.639.080	9.283.275	14.741.580	0,43%
42	Deri-saracıye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	4.012.809	11.667.691	13.813.729	0,41%
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	14.368.509	13.422.816	12.769.705	0,38%
21	Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hülusalari, çay hülusalari, mayalar, soslar, diyet mamaları, vb.)	8.416.166	10.539.452	12.483.315	0,37%
30	Eczacılık ürünleri	8.711.409	8.198.922	11.220.443	0,33%
70	Cam ve cam eşya	6.970.675	8.422.602	11.041.077	0,32%
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	270.216	793.861	10.730.528	0,32%
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	3.744.023	5.097.431	10.726.725	0,32%
99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)	2.843.934	6.933.193	10.166.748	0,30%
82	Adi metallerden aletler, bıçakçı eşyası ve sofrta takımları, adi metallerden bunların aksam ve parçaları	3.195.601	5.071.735	10.110.808	0,30%
96	Çeşitli mamul eşya (hijyenik havlu, bebek bezi, kalem, çakmak, fermuar, fırça vb.)	9.717.707	10.770.021	10.026.988	0,29%
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	5.906.616	11.302.607	9.978.012	0,29%
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	27.633.534	18.123.001	9.701.755	0,29%
58	Özel dokunmuş mensucat, tuftede edilmiş dokunabilir mensucat, dantela, duvar halıları, şeritçi ve kaytancı eşyası, işlemler	7.226.504	5.508.380	9.278.256	0,27%

59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokunabilir mensucat, dokunabilir maddelerden teknik eşya	2.828.884	5.807.347	9.171.365	0,27%
35	Albüminoid maddeler, değişikliğe uğramış nişasta esaslı ürünler, tutfkallar, enzimler	4.485.750	5.892.359	8.836.116	0,26%
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	2.435.085	4.222.893	7.728.722	0,23%
29	Organik kimyasal ürünler	2.525.288	6.625.839	6.621.274	0,19%
93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	3.146.464	5.239.526	6.457.463	0,19%
41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	6.833.828	7.005.228	5.619.909	0,17%
19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri	1.278.438	3.799.937	5.470.915	0,16%
04	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	19.669.947	19.309.544	4.914.734	0,14%
89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	24.511.556	60.488	4.049.494	0,12%
95	Oyuncaklar, oyun ve spor malzemeleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	2.628.856	4.981.513	3.825.895	0,11%
02	Etlere ve yenilen sakatat		32.545	1.797.072	0,05%
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı, at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	961.440	1.759.255	1.446.660	0,04%
65	Başlıklar ve aksamı (şapka, kasket, koruyucu başlıklar vb.)	346.887	925.097	1.062.616	0,03%
49	Basılı kitaplar, gazeteler, resimler ve baskı sanayiinin diğer mamulleri, el ve makina yazısı metinler ve planlar	354.744	523.228	1.060.105	0,03%
31	Gübreler	163.271	695.457	1.032.893	0,03%
91	Saatler ve bunların aksam ve parçaları	497.837	659.351	949.803	0,03%
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçaları	34.250	42.997.603	900.739	0,03%
11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, insülin, buğday gluteni	331.448	404.008	851.161	0,03%
06	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular, kökleri ve benzerleri, kesme çiçekler ve süs yaprakları	25.246	132.850	536.887	0,02%
09	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	370.084	714.741	499.587	0,01%
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	5.272	51.317	352.802	0,01%
81	Diğer adi metaller (tungsten, molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, vb.),	53.805	1.268.302	324.877	0,01%

	sermetler, bunlardan eşya				
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	60.824	57.806	315.031	0,01%
13	Lak, sakız, reçine ve diğer bitkisel özsu ve hülusalalar	29.887	32.381	249.066	0,01%
10	Hububat	77.465	326.334	248.362	0,01%
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	462.440	535.648	227.616	0,01%
01	Canlı hayvanlar	3.230	34.253	227.609	0,01%
97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	100	1.664	182.464	0,01%
45	Mantar ve mantardan eşya	44.175	99.274	177.270	0,01%
75	Nikel ve nikelden eşya	49.630	80.887	176.587	0,01%
22	Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	21.398	196.414	137.230	0,00%
16	Et, balık, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar veya diğer su omurgasızlarının müstahzarları	158	287	74.253	0,00%
37	Fotoğrafçılıkta veya sinemacılıkta kullanılan eşya	1.497		58.432	0,00%
86	Demiryolu vb hatlara ait taşıtlar ve malzemeler, bunların aksam-parçaları, mekanik trafik sinyalizasyon cihazları	12.751		57.701	0,00%
14	Örölmeye elverişli bitkisel maddeler, tarifinin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan bitkisel ürünler	225.669	180.412	54.300	0,00%
92	Müzik aletleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı		35.533	35.991	0,00%
67	Hazırlanmış ince ve kalın kuş tüyleri ve bunlardan eşya, yapma çiçekler, insan saçından eşya	7.205	2.233	27.276	0,00%
79	Çinko ve çinkodan eşya	7.285	35.658	23.750	0,00%
78	Kurşun ve kurşundan eşya			13.517	0,00%
66	Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı	2.991	82.180	13.485	0,00%
46	Hasırdan, sazdan veya örölmeye elverişli diğer maddelerden mamuller, sepetçi ve hasırcı eşyası	293		3.863	0,00%
50	İpek	67.587	6.217	103	0,00%
36	Barut ve patlayıcı maddeler, pirotekni mamulleri, kibritler, piroforik alaşımlar, ateş alıcı maddeler	5.425			0,00%
47	Odun veya diğer lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)				0,00%

TOPLAM	1.732.953.579	2.734.315.893	3.400.391.245
---------------	----------------------	----------------------	----------------------

Kaynak: Trademap

TÜRKİYE'NİN RUSYA'DAN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (\$)

Fasıl	Fasıl adı	2016	2017	2018	Payı
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler, bitümenli maddeler, mineral mumlar	8.450.339.623	11.448.789.515	13.070.009.673	59,44%
72	Demir ve çelik	2.235.425.518	3.353.413.883	3.930.673.112	17,88%
10	Hububat	598.326.741	790.719.898	1.396.110.688	6,35%
74	Bakır ve bakırdan eşya	511.094.882	609.680.102	648.254.939	2,95%
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	626.854.839	562.540.683	620.719.718	2,82%
23	Gıda sanayiinin kalıntı ve döküntüleri, hayvanlar için hazırlanmış kaba yemler	270.302.369	292.348.973	283.908.105	1,29%
29	Organik kimyasal ürünler	137.247.861	238.931.530	273.124.553	1,24%
15	Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	728.732.183	398.081.658	255.127.519	1,16%
28	İnorganik kimyasallar, kıymetli metal, radyoaktif element, metal ve izotopların organik-anorganik bileşikleri	147.285.083	203.145.860	244.328.958	1,11%
48	Kağıt ve karton, kağıt hamurundan, kağıttan veya kartondan eşya	159.358.865	159.428.641	147.088.399	0,67%
26	Metal cevherleri, cüruf ve kül	143.744.042	163.180.963	138.859.848	0,63%
31	Gübreler	271.984.691	111.283.731	137.993.322	0,63%
78	Kurşun ve kurşundan eşya	34.088.166	76.470.116	101.129.333	0,46%
44	Ağaç ve ahşap eşya, odun kömürü	220.514.248	186.287.643	82.550.244	0,38%
40	Kauçuk ve kauçuktan eşya	61.006.028	81.521.070	70.724.302	0,32%
39	Plastikler ve mamulleri	60.836.333	113.997.915	65.403.226	0,30%
87	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları, bunların aksam, parça, aksesuarı	4.516.744	9.729.002	39.302.331	0,18%
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	14.642.230	77.234.415	36.390.697	0,17%
32	Debagatte ve boyacılıkta kullanılan hülusalalar, tanenler, boyalar, pigmentler,vb, vernikler, vb, macunlar, mürekkepler	26.602.658	33.523.226	33.602.762	0,15%
79	Çinko ve çinkodan eşya	8.236.795	38.615.092	32.603.181	0,15%
75	Nikel ve nikelden eşya	7.066.248	1.574.691	31.689.035	0,14%
17	Şeker ve şeker mamulleri	30.625.954	35.018.343	31.449.833	0,14%
07	Yenilen sebzeler ve bazı kök ve	22.539.872	34.808.945	29.714.784	0,14%

	yumrular				
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	39.132.540	30.242.046	27.163.538	0,12%
12	Yağlı tohum ve meyveler, muhtelif tane, tohum ve meyveler, sanayide ve tıpta kullanılan bitkiler, saman ve kaba yem	140.162.667	233.549.171	25.408.830	0,12%
24	Tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	25.168.878	17.431.810	23.451.724	0,11%
70	Cam ve cam eşya	44.105.024	37.027.543	19.833.764	0,09%
73	Demir veya çelikten eşya	11.941.417	26.633.166	19.816.595	0,09%
85	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	15.648.572	20.255.702	15.635.626	0,07%
82	Adi metallere aletler, bıçakçı eşyası ve sofrta takımları, adi metallere bunların aksam ve parçaları	13.809.818	17.078.247	15.161.308	0,07%
47	Odun veya diğere lifli selülozik maddelerin hamurları, geri kazanılmış kağıt veya karton (döküntü, kırıntı ve hurdalar)	5.946.513	5.082.810	14.862.094	0,07%
22	Meşrubat, alkollü içkiler ve sirke	15.648.566	14.356.362	13.612.119	0,06%
90	Optik, fotoğraf, sinema, ölçü, kontrol, ayar, tıbbi, cerrahi alet ve cihazlar, bunların aksam, parça ve aksesuarı	2.857.362	2.143.183	11.016.388	0,05%
56	Vatka, keçe ve dokunmamış mensucat, özel iplikler, sicim, kordon, ip, halat ve bunlardan mamul eşya	1.453.700	4.598.578	10.539.020	0,05%
21	Yenilen çeşitli gıda müstahzarları (kahve hūlasaları, çay hūlasaları, mayalar, soslar, diyet mamaları, vb.)	9.978.903	12.350.208	10.071.973	0,05%
25	Tuz, kükürt, topraklar ve taşlar, alçılar, kireçler ve çimento	2.006.761	957.699	9.902.648	0,05%
11	Değirmencilik ürünleri, malt, nişasta, insülin, buğday glütene	11.838.870	11.153.718	8.152.239	0,04%
38	Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	16.056.469	13.860.847	8.054.578	0,04%
54	Sentetik ve suni filamentler, şeritler ve benzeri sentetik ve suni dokumaya elverişli maddeler	1.594.190	7.360.705	6.893.981	0,03%
55	Sentetik ve suni devamsız lifler	1.240.083	4.410.242	5.028.243	0,02%
89	Gemiler ve suda yüzen taşıt ve araçlar	1.114.480	5.929.154	4.606.349	0,02%
34	Sabunlar, yüzey-aktif organik maddeler, yıkama-yağlama müstahzarları, mumlar, bakım	2.140.503	2.287.052	4.151.867	0,02%

	müstahzarları, dişçilik müstahzarları				
33	Uçucu yağlar ve rezinoitler, parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	3.025.345	3.118.145	3.610.482	0,02%
83	Adi metallerden çeşitli eşya (kilit, kasa, mobilya tertibatı, vb.)	659.889	1.150.079	3.399.943	0,02%
30	Eczacılık ürünleri	804.479	1.973.709	3.357.347	0,02%
08	Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler	3.145.288	101.946	3.319.597	0,02%
93	Silahlar ve mühimmat, bunların aksam, parça ve aksesuarı	83.259	55.440	3.151.456	0,01%
41	Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	2.062.038	3.280.657	2.765.152	0,01%
96	Çeşitli mamul eşya (hijyenik havlu, bebek bezi, kalem, çakmak, fermuar, fırça vb.)	4.613.366	3.394.621	2.174.367	0,01%
03	Balıklar, kabuklu hayvanlar, yumuşakçalar ve suda yaşayan diğer omurgasız hayvanlar	586.586	119.378	1.811.585	0,01%
43	Kürkler ve taklit kürkleri, bunların mamulleri	106.619	3.202.831	1.582.561	0,01%
81	Diğer adi metalleri (tungsten, molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, vb.), sermetler, bunlardan eşya	1.452.319	1.898.049	1.233.078	0,01%
69	Seramik mamulleri	3.485.509	972.366	1.225.231	0,01%
94	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb, prefabrik yapılar	459.330	1.023.244	1.038.074	0,00%
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	997.033	99.173	995.087	0,00%
18	Kakao ve kakao müstahzarları	361.868	785.169	827.059	0,00%
86	Demiryolu vb hatlara ait taşıtlar ve malzemeler, bunların aksam-parçaları, mekanik trafik sinyalizasyon cihazları	269.385	250.718	773.137	0,00%
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1.207.557	31.083	694.614	0,00%
19	Hububat, un, nişasta veya süt müstahzarları, pastacılık ürünleri		412.831	600.313	0,00%
05	Diğer hayvansal menşeli ürünler (kıl, kemik, boynuz, fildişi, mercan, bağırsak, vb.)	536.963	1.343.613	443.907	0,00%
63	Dokunabilir maddelerden hazır eşya, takımlar, kullanılmış giyim ve dokunmuş diğer eşya, paçavralar	843.528	641.109	425.634	0,00%
68	Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	1.254.756	1.820.050	323.976	0,00%
60	Örme eşya	722.406	87.069	229.886	0,00%
64	Ayakkabılar, getrler, tozluklar ve benzeri eşya, bunların aksamı	57.649	173.005	130.222	0,00%

35	Albüminoid maddeler, değişikliğe uğramış nişasta esaslı ürünler, tutkallar, enzimler	133.973	6.595	128.525	0,00%
53	Dokumaya elverişli diğer bitkisel lifler, kağıt ipliği ve kağıt ipliğinden	174.026	232.577	117.974	0,00%
51	Yapağı ve yün, ince veya kaba hayvan kılı, at kılından iplik ve dokunmuş mensucat	9.557		98.358	0,00%
20	Sebzeler, meyveler, sert kabuklu meyveler ve bitkilerin diğer kısımlarından elde edilen müstahzarlar	996.373	296.314	98.216	0,00%
95	Oyuncaklar, oyun ve spor malzemeleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	68.321	63.180	86.873	0,00%
59	Emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş dokunabilir mensucat, dokunabilir maddelerden teknik eşya	360.299	34.371	68.117	0,00%
09	Kahve, çay, paraguay çayı ve baharat	15.451	112.546	48.048	0,00%
88	Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	490	120.326	46.416	0,00%
49	Basılı kitaplar, gazeteler, resimler ve baskı sanayiinin diğer mamulleri, el ve makina yazısı metinler ve planlar	305.097	83.088	33.825	0,00%
92	Müzik aletleri, bunların aksam, parça ve aksesuarı	9.792	756	18.349	0,00%
58	Özel dokunmuş mensucat, tuftle edilmiş dokunabilir mensucat, dantela, duvar halıları, şeritçi ve kaytancı eşyası, işlemler	90.847		15.491	0,00%
36	Barut ve patlayıcı maddeler, pirotekni mamulleri, kibritler, piroforik alaşımlar, ateş alıcı maddeler		14.523	6.569	0,00%
42	Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	153.472	122.428	5.285	0,00%
65	Başlıklar ve aksamı (şapka, kasket, koruyucu başlıklar vb.)	4.650	6.614	3.245	0,00%
97	Sanat eserleri, koleksiyon eşyası ve antikalar	15.143	5.385	2.053	0,00%
01	Canlı hayvanlar	721		1.447	0,00%
52	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat	20.364	284	1.119	0,00%
57	Halılar ve diğer dokumaya elverişli maddelerden yer kaplamaları	822	2.267	550	0,00%
37	Fotoğrafçılıkta veya sinemacılıkta kullanılan eşya	14.003	19.910	340	0,00%
04	Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli	30.835	2.657		0,00%

	ürünler				
06	Canlı ağaçlar ve diğer bitkiler, yumrular, kökler ve benzerleri, kesme çiçekler ve süs yaprakları	28.444			0,00%
66	Şemsiyeler, güneş şemsiyeleri, bastonlar, iskemle bastonlar, kamçılar, kırbaçlar ve bunların aksamı	428			0,00%
67	Hazırlanmış ince ve kalın kuş tüyleri ve bunlardan eşya, yapma çiçekler, insan saçından eşya		415		0,00%
91	Saatler ve bunların aksam ve parçaları	478			0,00%
99	Kişisel eşyalar, deniz ve hava taşıtlarına verilen kumanya ve malzeme (yakıtlar hariç)		1.295		0,00%
	TOPLAM	15.162.386.047	19.514.093.954	21.989.014.954	

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

DIŞ TİCARET POLİTİKASI

Rusya Federasyonu'nun Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) Ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması bulunmaktadır. Ülkenin Avrupa Birliği ile Şubat 1996'dan geçerli olmak üzere bir ortaklık ve işbirliği anlaşması bulunmaktadır.

Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasında 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren Gümrük Birliği kurulmuş bulunmaktadır. Birliğe 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da dahil olmuştur.

Rusya Federasyonu Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) 1993 yılı Haziran ayında başvurmuştur. Ülkenin Örgüte üyeliğine ilişkin belgeler, Örgütün 8. Bakanlar Konferansında, 16 Aralık 2011 tarihinde, İsviçre'nin Cenevre kentinde üye devletlerin bakanları tarafından onaylanmıştır. Söz konusu belgeler, Rusya'nın üyeliğine ilişkin şart ve taviz belgelerini, Rusya'nın ticaret rejimine ilişkin reformları ve DTÖ'ye üyelik çerçevesinde üstlendiği taahhütleri içeren bir pakettir. Rusya Federasyonu, DTÖ'ye katılımının onaylanması sürecinin tamamlandığını 23 Temmuz 2012 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Sekretaryasına resmi olarak bildirmiştir. İç onay sürecini tamamlayan Rusya, 23 Ağustos 2012 tarihinden itibaren DTÖ'nün 156'ncı üyesi olmuştur.

Rusya, 2006-2007 yıllarında BDT üyesi ülkelere sağlamakta olduğu ucuz enerji desteğini önemli ölçüde daraltmıştır. Bu da ülkenin ucuz gazı bundan böyle Sovyet dönemi sonrası bir işbirliği desteği olarak kullanmayacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte Rusya'nın Sovyet dönemi sonrasında yeniden ekonomik entegrasyon için BDT yerine Avrasya Ekonomik Topluluğu'nu (Eurasec) daha verimli bir araç olarak görmeye başladığı gözlenmektedir. 2000 yılı Nisan ayında kurulan Eurasec, hâlihazırda Rusya, Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan'dan oluşmakta olup, Ermenistan, Ukrayna ve Moldova üyelik öncesi gözlemci statüsündedir. 250 milyon nüfuslu potansiyel bir pazar olan Eurasec'in birinci hedefi bir Gümrük Birliği oluşturmaktır. Bu hedefe yönelik çok küçük bir ilerleme kaydedilmiş olsa da, söz konusu ilerlemeler, tarifelerin çoğunluğunda şimdiden bir düzenleme olması nedeni ile önemli görülmektedir. Eurasec 2006 yılında entegre bir döviz piyasası kurulması yönünde anlaşmaya varmıştır. Rusya ve Kazakistan bölgeye finansman sağlanması amacıyla yönelik olarak Avrasya Kalkınma Bankası'nı kurmuştur. Banka, 1,5 milyar Dolar tutarında kayıtlı sermayeye sahiptir.

Rusya Federasyonu tarafından ihraç ürünlerimizin ülkeye girişine getirilen bir kolaylık, ülkemizin ithalatta uygulanan ülke preferans sistemine dahil edilmesidir. Sovyet döneminden beri (1974) uygulanan bu sistem, 1992 yılında tekrar düzenlenmiş olup, ülkemiz, gelişmekte olan ülkeler statüsünde mütalaa edilerek, Rusya Federasyonu'na ihraç edilecek Türk mallarının %25 oranında gümrük vergisi indirimi ile ülkeye girmesine imkan sağlanmıştır (GSP)

Ancak Rusya, ithalatta uyguladığı Genel Preferanslar Sistemine dahil madde gruplarında bir azaltmaya gitmiştir. Bu uygulama ile ülkemizin belli başlı ihraç ürünlerinden tekstil, deri eşya, şekerleme mamulleri, makarna, temizlik maddeleri, bisküviler liste dışında kalmıştır.

BAVUL TİCARETİ

Bavul ticareti, Rusya'nın Türkiye olan ticari ilişkilerinde 1990'lı yıllarda oldukça büyük bir yere sahip olmuştur. Bavul ticareti günümüzde her iki ülkedeki gelişmeler paralelinde önemini yitirmeye başlamıştır. Bu tür ticaretten zarar gören Rusya ticaretin yasal zemine oturtulması amacıyla aldığı tedbirleri daha da sıkılaştırmıştır. Rusya'nın aldığı önlemlerin yanı sıra kargo yoluyla yapılan taşımalarda son zamanlarda taşıma maliyetlerinin çok yükselmesi, gümrüklerde yapılan kontrollerin sıklaştırılması ve mallara el konulması ya da nakliye sırasında kaybolması gibi riskler kargo ticaretinin de yasal ticarete doğru gidişini hızlandırmaktadır.

AVRASYA EKONOMİK BİRLİĞİ

Rusya Federasyonu, Kazakistan ve Beyaz Rusya arasında kurulan Avrasya Gümrük Birliği ve üçüncü ülkelere yönelik ortak gümrük tarifesi uygulaması 1 Ocak 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birliğin kurallarını derleyecek olan Ortak Gümrük Kanunu da 1 Temmuz 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 1 Temmuz 2011 tarihinden itibaren de iç gümrükler iptal edilmiştir. Avrasya Gümrük Birliği'nin temelini Avrasya Ekonomik Topluluğu "The Euroasian Economic Community (EvrAzEs)" oluşturmaktadır. Avrasya Gümrük Birliğine 2014 yılında Ermenistan ve 2015 yılında Kırgızistan da katılmıştır.

1 Ocak 2015 tarihinde Avrasya Ekonomik Birliği Antlaşması imzalanmıştır. Avrasya Ekonomik Birliğinin amacı üye ülkelerin ekonomilerini güçlendirmek ve bu ülkelerin küresel pazarlardaki rekabet edebilirliklerini geliştirmektir.

Gümrük Birliği kapsamında, RF'de yerleşik herhangi bir Türk firması, ithalatını RF gümrüklerinde gerçekleştirmiş olduğu ve/veya RF'de ürettiği herhangi bir ürünü (hassas ürünler veya tarife kontenjanı gereken ürünler saklı kalmak kaydıyla) fatura, sevki irsalıyesi ve satış sözleşmesi belgeleri ile birlikte, üye ülkelere gümrüksüz sevki edebilecektir.

Gümrük tarifeleri 1 Ocak 2010 tarihi itibarı ile tek tarife haline gelmiştir. Ayrıca bu tarihten itibaren lisans ve tarife dışı engellerde de ortak uygulamaya geçilmesi planlanmıştır. Ortak Gümrük Kodu ise 1 Temmuz 2010 tarihinden itibaren uygulamaya başlamıştır.

İTHALAT REJİMİ

İTHALAT LİSANSI

Televizyon, tütün ürünleri, etil alkol ve votka, silah, patlayıcılar, askeri malzeme, radyoaktif maddeler ve atıklar, narkotik maddeler, kıymetli maden ve taşların ithalatında ithal lisansı alınması gerekmektedir. Söz konusu lisanslar genel olarak Ticaret Bakanlığı tarafından verilmektedir.

İHRACAT REJİMİ

İHRAÇ VERGİLERİ

Rusya Federasyonu gelir elde etmek amacıyla bazı mallar itibarıyla ihracat vergisi uygulamasına geçmiştir. Başlangıçta bu vergi doğal gaz ve petrole konmuşken zaman içerisinde diğer mallara da yayılmıştır. Vergi %5 ile 30 arasında değişmektedir. Vergi konulan bazı önemli maddeler gübre, kağıt, kereste, bazı demir ve demir dışı metallerdir.

TARİFELER VE DİĞER VERGİLER

İTHALATTA UYGULANAN VERGİLER

İthal mallar genel olarak üç çeşit vergiye tabidir:

- Gümrük vergileri
- KDV
- Bazı ürünlere uygulanmakta olan özel tüketim vergileri.

Rusya "Uluslararası Armonize Eşya Tanımı ve Kodlama Sistemi"ni kullanmaktadır. Buna göre ülkeye giriş yapacak mallar, 97 ürün kategorisinden biri içinde değerlendirilmekte olup, gümrük vergileri gümrüklerde bu sınıflandırmaya göre uygulanmaktadır. Gümrük vergileri yüzde olarak ya da birim başına Avro cinsinden veya bu iki yöntemin birleşimi üzerinden uygulanmaktadır.

Rusya'da birçok mal grubunda gümrük kıymetlerinin tespiti açısından referans fiyat uygulaması yapılmaktadır. Rus Gümrük İdaresince fiyat açısından riskli olduğu değerlendirilen bazı mallarda belirlenen asgari kıymetlerin altında kalan beyanlar kabul edilememekte, malın girişine ancak asgari kıymet üzerinden vergi alınması kaydıyla izin verilmektedir. Bu uygulama Gümrük Teşkilatı içinde sirkülerler yoluyla yürütülmekte ve kamuya ilan edilmemektedir.

Buna karşın, referans fiyat uygulaması bulunmayan mallar açısından ise, beyan edilen fiyatların gerçeğe uygunluğunu tespitinde her bir gümrük kapısı bağımsız hareket edebilmektedir.

Bağımsız Devletler Topluluğu'ndan ithalatta gümrük vergisi muafiyeti bulunmaktadır. En Çok Kayrılan Ülke (MFN) statüsündeki ülkelerden ithalatta en düşük gümrük vergisi oranları uygulanmaktadır.

Rusya ile ticarete yaklaşık 130 ülke MFN statüsünden yararlanmaktadır. Bu ülkeler arasında Rusya ile bir "Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması" bulunan AB ülkeleri de yer almaktadır. Birliğe Mayıs 2004'te katılan yeni üyeler de Anlaşma kapsamına bu tarihten itibaren alınmıştır.

Rusya Federasyonu tarafından ithalatta uygulanmakta olan gümrük vergilerine ilişkin bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür.

<http://www.alta.ru/taksa-online/en/>

GÜMRÜK VERGİSİ DIŞINDAKİ VERGİLER

İthalatta gümrük vergisi dışında uygulanan vergiler Katma Değer Vergisi ve Özel Tüketim Vergisidir. Uygulanan Katma Değer Vergisi oranı %18'dir. Ancak, sınırlı temel gıda malları ile çocuklara yönelik gıda ve giysilerde uygulanan oran ise %10'dur.

Özel tüketim vergisi ise lüks tüketim mallarına uygulanmaktadır. Bu vergiye tabi mallar ise alkol, bira, sigara, puro, tütün, petrol, düşük oktanlı otomobil benzini, yüksek oktanlı gaz, dizel yakıt, makina yağları, 90 beygir üzerindeki otomobillerdir.

Rusya Federasyonu tarafından ithalatta uygulanmakta olan gümrük vergisi dışındaki vergilere ilişkin bilgiye aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür.

<http://www.alta.ru/taksa-online/en/>

Ülkede uygulanan gümrük vergisi dışındaki tüm vergiler için:

http://www.nalog.ru/eng/taxation_in_russia/

PREFERANS SİSTEMİ (GPS)

Rusya Federasyonu, Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi çerçevesinde Türkiye'nin de dahil olduğu bazı ülkelerden yapılan ithalatta bazı ürünlerin gümrük vergilerinde %25 oranında indirim uygulanmaktadır. Bu indirimden yararlanmak için FORM A menşe belgelerinin ibraz edilmesi gerekmektedir.

DIŞ TİCARETE STANDARDİZASYON UYGULAMALARI

Rusya'ya yapılan ihracatta bazı ürünler için istenilen GOST-R Uygunluk Belgesi 15 Mart 2015 tarihinde yürürlükten kaldırılmış ve Avrasya Birliği Sertifikası olarak adlandırılan EAC Gümrük Birliği Sertifikası yürürlüğe girmiştir.

EAC Sertifikası vermek üzere Rusya Federasyonu'nda 1518 laboratuvar ve 744 belgelendirme kuruluşu, Beyaz Rusya'da 232 laboratuvar ve 49 belgelendirme kuruluşu, Kazakistan'da 207 laboratuvar ve 73 belgelendirme kuruluşu yetkilendirilmiş olup, yetkilendirilen kuruluşların listesine Rusça olarak (<http://eurasiancommission.org/ru/docs/Lists/List/techreg.aspx>) adresinden ulaşılacaktır.

Ayrıca Rusya ve GB otoritelerince veterinerlik, bitki sağlığı, sağlık ve sınıai güvenlik kurallarına uygunluk belgeleri de talep edilmektedir.

Rusya Federasyonu'nda 1 Temmuz 2013 tarihinden itibaren gıda sanayi ürünlerinde yeni teknik düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Buna göre tarım ve gıda sanayi firmalarının ISO 22000 belgesine sahip olmaları gerektiği belirtilmiştir.

ETİKETTE RUSÇA BİLGİLER BULUNMASI ZORUNLULUĞU

Başlangıçta gıda malları için geçerli olan bu uygulama 1 Temmuz 1998 tarihinde gıda dışı malları da içerecek şekilde genişletilmiştir. Etikette malın adı, orijini, net ağırlığı, malın terkiibi, üretim yılı, raf ömrü, besleyici değeri, kullanım koşulları gibi bilgilerin Rusça olarak yer alması gerekmektedir. Söz konusu etikete sahip olmayan malların satışı ise mümkün bulunmamaktadır. Söz konusu şartlar her bir mal için GOSSTANDART'tan temin edilebilmektedir.

KARANTİNA BELGESİ

Rusya Federasyonu'nda uygulanan standart prosedürünün yanı sıra dış ticaret işlemleri için geçerli olan diğer bir belge düzeni, bitki hayvan kontrol ve karantina belgeleri uygulamasıdır.

Gıda maddelerinin üretiminde ve dış ticaretinde uygulanan bitki ve hayvan karantina belgeleri, Rusya Federasyonu Tarım Bakanlığı ve Bakanlığa bağlı yerel otoriteler tarafından düzenlenmektedir.

Karantina belgeleri için de Rusya ile diğer ülkeler arasında ikili anlaşmalar imzalanmakta, bu çerçevede Rusya, arasında ikili anlaşmalar bulunan ülkelere düzenlenen karantina belgelerini geçerli addetmektedir. Rusya ayrıca, uluslararası normlara uygun olarak düzenlenen karantina belgelerini de kabul etmekte, dış ticaret işlemlerinde ihracatçı firma ile ithalatçı Rus firması arasında imzalanan satış sözleşmelerinin Tarım Bakanlığı'na onaylatılması zorunlu bulunmaktadır.

RUBLE İLE TİCARET

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı kararın değiştirilmesini sağlayan Kanun Hükmündeki Kararname'nin 14 Nisan 2009 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmesi ile birlikte Türkiye-Rusya arasındaki ticarete Ruble kullanımı başlamıştır. Konu ile ilgili olarak Rusya'daki Türk bankalarından bilgi alınması mümkündür.

RUSYA FEDERASYONU-TÜRKİYE BASİTLEŞTİRİLMİŞ GÜMRÜK HATTI UYGULAMASI

Basitleştirilmiş Gümrük Hattı uygulaması, Türkiye ile Rusya arasında oluşturulan, iki ülke arasındaki ticarete sevk edilen mallara ilişkin bilgilerin iki ülkenin gümrük idareleri arasında elektronik yolla önceden değişimine dayanan bir sistemdir. Sistemden yararlanmak tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, sistem çerçevesinde, sevk edilen mallara ilişkin bilgileri gümrük idaresine önceden sunan firmalara dış ticaret işlemlerinde çeşitli kolaylıklar sağlanmaktadır.

Basitleştirilmiş Gümrük Hattı uygulaması Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında 18 Eylül 2008'de imzalanan "Gümrük İşlemlerinin Basitleştirilmesine İlişkin Protokol" ile hayata geçirilmiştir. Basitleştirilmiş Gümrük Hattı (BGH) kapsamında ihracatta danışma, denetim ve veri giriş faaliyetleri konusunda Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tek yetkili kuruluştur.

Sistem kapsamında ihracatçılarımız gümrükleme zamanının kılmasına yol açacak şekilde kolaylaştırılmış gümrük işlemleri ve gümrük muayenesinden muafiyet gibi kolaylıklardan faydalanabilmektedir.

İstanbul Atatürk ve Sabiha Gökçen havalimanları ile Moskova'daki Vnukovo Havalimanı arasında başlatılan sistem, zamanla farklı taşıma modlarında kullanımına imkan sağlayacak şekilde kara sınır kapıları ve limanlara yaygınlaştırılmıştır.

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

FİKRİ, SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI

Söz konusu haklar, Rusya Federasyonu'nda 23 Ekim 1992 tarih ve 3520-1 sayılı "Ticari Markalar, Hizmet Markaları ve Malın Üretildiği Yerlerin İsimleri" başlıklı kanun ile güvence altına alınmıştır. Rusya Federasyonu'nda ticari marka hakkının yasalarla korunması, devlet tescil belgesi gereği işbu kanunun tespit ettiği düzen veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmalarına göre verilmektedir. Ticari marka tüzel kişinin veya girişimcilik yapan gerçek kişinin adına tescil edilmektedir. Tescil edilmiş ticari marka için ticari marka şahadetnamesi verilmektedir. Söz konusu şahadetname, ticari markanın üstünlüğünü ve şahadetnamenin içinde belirtilen ürünler konusunda sahibinin ticari marka tekel hakkını sağlamaktadır.

Ticari marka sahibi, söz konusu ticari marka kullanma ve üçüncü kişilerin bunu kullanmasını yasaklama tekel hakkına sahiptir. Hiçbir kimse Rusya Federasyonu'nda korunan ticari markayı sahibinin iznini almadan kullanamamaktadır.

Ticari markanın veya söz konusu markayla işaret edilen ürünün veya söz konusu markaya karışacak kadar benzer olan herhangi bir başka markanın benzeri mallar konusunda imal edilmesi, kullanılması, satışa sunulması, satılması vb. veya bu amaçla muhafaza edilmesi, ticari marka sahibinin hakkının ihlali olarak kabul edilmektedir.

Ticari marka tescili 10 yıl geçerli olup, talep üzerine her on yıl için uzatılabilir. Rusya Federasyonu'nda satılacak ithal ürünlerin markasının başkası adına kayıtlı olup olmadığı araştırılmalıdır.

DAĞITIM VE SATIŞ KANALLARI

Son birkaç yılda ülkedeki dağıtım kanalları özellikle Moskova, St. Petersburg gibi büyük kentlerde düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Dağıtım kanallarındaki bu yapılanma büyük kentlerin çevresine de yayılmaya başlamıştır. Son yıllarda özellikle Moskova'da, tüketim malları piyasasında büyük miktarlarda alım yapabilecek ve daha uzun vadeli taahhütlerde bulunabilecek büyük ölçekli perakende mağazaları açılmıştır. Kent merkezinde yer alan halka üzerinde büyük alışveriş merkezleri açılmış ve Moskova perakende sektörü giderek Avrupa ülkelerine benzer bir yapıya kavuşmuştur. Alışveriş merkezleri ve büyük mağazalar St. Petersburg, Moskova ve diğer kentlerde giderek yayılmaktadır.

Giderek artan bu profesyonel dağıtım yapısından yararlanılarak pazara ürün sunmak büyük ölçüde kolaylaşmaktadır. Ancak bu kanalların bölgesel kapsamı sınırlı düzeyde olabilmekte ve bu nedenle bazı bölgelere dağıtımda hala sıkıntı yaşanabilmektedir. Bu bölgelerde firmaların değişken bir dağıtım stratejisi izlemesi, yoğun pazarlama faaliyetleri yürütmeleri uygun olacaktır.

Ülkede çok sayıda batı tarzı mağazanın açılmasına rağmen hala dağıtım ve perakendeciliğin önemli bir kısmı büfeler ve açık pazarlar aracılığı ile yapılmaktadır. Pazarda başarılı olan işletmeler dağıtım kanallarında çeşitli seçeneklerin bir karmasını oluşturarak hareket etmektedir.

Firmalarımız için Moskova ve St. Petersburg haricindeki bölgelerde de önemli pazar fırsatları bulunmakta olup, bu fırsatların değerlendirilmesi için firmalar tarafından pazarın yerinde araştırılmasında yarar görülmektedir.

St. Petersburg, Rusya'nın Avrupa bölgesine (Uralların batısı) yönelik tüketim ve sanayi mallarının ana giriş limanıdır. Vladivostok ise Rusya'nın Uzakdoğu'su için ana giriş limanıdır. Çok geniş topraklara yayılan Rusya'da genel olarak taşımacılık altyapısı yeterince gelişmemiş olup, yeni yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Ülke içi yük taşımacılığının büyük çoğunluğu demiryolları ile yapılmaktadır. Karayolları ağına genişletilmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

PERAKENDECİLİK

Rusya'da perakende satışlar 2014 yılı itibarı ile bir önceki yıla kıyasla % 11,3 oranında daralarak 614 milyar dolara (23,6 trilyon ruble) ulaşmıştır. Perakende satışlar artan siyasi belirsizlik, uluslararası yaptırımlar ve düşen reel ücretler nedeni ile düşüş kaydetmiştir.

Rusya'nın Ağustos 2014'ten itibaren uygulamaya başladığı batı menşeli gıda ürünlerine yönelik ithalat yasağı, rublenin değer kaybı ile bir araya gelince enflasyon yükselmiş ve ithal ürünlerin tüketimi azalmıştır. Yüksek siyasi riskler 2015 yılında tüketici güvenini olumsuz etkileyecektir. Ülke ekonomisinin durgunluk sürecine girmesi, tüketim harcamalarının azalması ve beraberinde yüksek enflasyon, işgücü piyasasının kötülemesi, banka kredilerinde kesintiler nedeni ile perakende piyasasının küçülmesi beklenmektedir.

2015 yılında perakende satışların değer bazında % 37,2 azalması beklenmektedir. Hane halkı talebi ve perakende satışlarda 2016 yılından itibaren bir düzelmeye olacağı değerlendirilmektedir. 2016-2019 yılları arasında perakende satışlarda ortalama % 3,5 büyüme beklenmektedir. Bu oran 2008-2009 krizi öncesi büyüme oranlarının oldukça gerisindedir.

Sektörün kısa vadeli görünümünün zayıf olmasına karşın Rusya dünyadaki en büyük perakende pazarlarından biri olarak kalacaktır. Perakende satışların 2014 yılı seviyesini 2018 yılı itibarı ile aşması beklenmektedir. Satışların 2019 yılında 710 milyar dolara tırmanması öngörülmektedir. Perakende satışların hane halkı tüketim içindeki payının % 70 olacağı ve bunun da yaklaşık yarısının gıda ürünlerinden oluşmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Rusya perakende sektöründe rekabet, büyük perakende zincirlerinin ülkenin belli başlı büyük kentlerine ve bölgelerine nüfuz etmelerinin bir sonucu olarak büyük ölçüde artmıştır.

Rusya'da perakendecilik faaliyetleri refah düzeyi ve altyapı faktörlerine bağlı olarak büyük kentlerde yoğunlaşmıştır. Ancak büyük kentlerdeki yoğun rekabet ve yüksek kiralardan kar marjlarını giderek kısıtlaması ile birlikte perakende kuruluşlarının orta vadede daha küçük kent ve bölgelerdeki faaliyetlerini artırma arayışına gitmesi beklenmektedir. Bu bölgelerdeki tüketicilerin hükümetin adil gelir dağılımına yönelik olarak aldığı önlemler neticesinde harcanabilir gelir seviyelerinde artış olması beklenmektedir.

ELEKTRONİK TİCARET

Rusya'da 2014 yılı itibarı ile tahmini olarak 95,2 milyon internet kullanıcısı bulunmaktadır. Rusya, Avrupa'da en fazla internet kullanıcısına sahip ülkedir. Kullanıcıların yaklaşık yarısı akıllı telefon üzerinden internete bağlanmaktadır. Buna karşılık internet üzerinden perakende satışların toplam perakende satışlar içerisindeki payı yalnızca % 4'tür. İnternet üzerinden satışlar 2014 yılında 26 milyar dolarlık değere ulaşmıştır. Moskova ve St. Petersburg kentleri online işlemlerin % 70 ini gerçekleştirmektedir. Pazardaki en önemli yerel oyuncular Ozon (Japon Rakuten firması kısmi ortağıdır), Yandex ve Ulmart'tır. Ulmart 2013 yılında kurulmuş ve pazar lideri olmuştur. Ulmart'ın satışları 2014 yılında 1,3 milyar dolara ulaşmıştır.

TÜKETİCİ TERCİHLERİ

1999-2008 yılları arasında ülkede kaydedilen ekonomik gelişme, tüketim harcamalarının ve tüketim mallarına dönük talep artış hızının büyümesini sağlamıştır. Tüketim harcamalarının artmasının ardındaki en önemli faktörlerden biri başta Moskova ve St. Petersburg kentlerinde olmak üzere orta sınıfın giderek genişlemesi olmuştur.

1999 yılından 2008 yılı sonuna kadar süregelen 10 yıllık süreçte hane halkı tüketim harcamaları ve perakende satışlar her yıl çift haneli rakamlarla büyümüştür. 2008 yılının son üç aylık döneminde bu resim dramatik bir değişim sergilemiştir. Reel ücretlerdeki düşüş, işsizlikte artış ve kredi kullanımında daralma tüketicileri olumsuz yönde etkilemiştir. Sonuç olarak 2009 yılında perakende satış hacmi % 5 oranında düşmüştür. Gelirlerin yeniden artması ve kredi kullanımındaki canlanma perakende satışların yeniden büyümesini sağlamıştır. Perakende satış hacminin 2012-2016 yılları arasında ortalama % 5 artması beklenmektedir. Bu oran 2000-2008 dönemi ortalamasının oldukça gerisindedir.

Orta vadede ülkede tüketim malları ile ilgili sektörlerin büyümeye devam edeceği öngörülmektedir.

Gelirlerdeki ve kredi kullanımındaki beklenen artışın talebi olumlu yönde etkilemesi beklenmektedir. Ülkede hane halkı tüketim harcamalarının GSYİH'ya oranı % 50'dir. Bu oran

OECD ülkelerinde ise ortalama % 60'tır. Bu veriler ülkede özel tüketim bakımından hala kayda değer artış olanağı bulunduğunu ortaya koymaktadır.

Tüketiciler Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından başlangıçta düşük fiyatlı ve düşük kaliteli dayanıklı tüketim mallarına yönelmiştir. Ancak 1998 yılından sonra gelirlerdeki artışlar beraber tüketicilerin harcama davranışları da değişmiş, tüketiciler daha yüksek kaliteli ürünlere yönelmiştir.

Rusya'daki tüketici davranışları, dünyanın herhangi bir ülkesinde yaşayan tüketicinin davranış kalıplarından genel olarak bir farklılık göstermemektedir.

Bireysel davranış dikkate alındığında, gelirine göre tasarruf eğilimi yüksek olmayıp, tüketim eğilimi yüksektir. Rusya için yeni olan, reklamların tüketici üzerindeki etkisinin yüksek olmasıdır. Tanıtım ve reklam tüketici tercihlerini değiştirebilmektedir. Promosyon, satışlar üzerinde etkili olabilmektedir.

Rus tüketicisinin öncelikle dikkate aldığı unsurlar, fiyat ve kalitedir. Tüketim mallarına olan talep ise yüksektir. Gelir dağılımı düşük olan kesimler öncelikle ihtiyaç karşılama yönünde hareket etmektedir. Ancak, zaman içerisinde çok çeşitli ithal tüketim malı ülkeye girdiğinden kalite tercihi ön plana çıkmıştır. Orta ve üst gelir grubunda kalite ve marka önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülke ürünlerine yoğun bir ilgi vardır. Menşee ülke mal tercihinde etkili olmaktadır.

Temel pazarlama yöntemleri bu ülkede yeni yeni yaygınlaşmaktadır. Alışverişlerde tüketici tarafından kullanılan ödeme şekli nakit ödemedir. Rusya'nın değişik etnik gruplardan oluşan bir nüfusu barındıran ve çok geniş bir ülke olduğu dikkate alınmalı ve tüketici zevk ve tercihlerinde de bu durum göz ardı edilmemelidir.

SATIŞ TEKNİKLERİ VE SATIŞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Diğer pazarlarda olduğu gibi Rusya pazarında da başarılı pazarlama ve satış için işletmelerin ürünleri ve ürünleriyle birlikte sundukları hizmetleri ülkenin ticari ortamının ve iş kültürünün gereklerine göre adapte etmeleri gerekmektedir. Pazardaki fırsatların iyi tanımlanması ve değerlendirilmesi, potansiyel alıcıların bulunması için firmalarımız tarafından yerinde pazar araştırması çalışmaları yapılması yararlı olacaktır. Pazardaki iş ortağının seçimi önemli bir husus olup, olası iş ortağının iş çevrelerindeki güvenilirliği ve repütasyonuna ilişkin araştırma yapılması gereklidir. Rusya'da firmaların ticaret ve sanayi odalarına üyelik zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu nedenle firmaların güvenilirliğini öğrenmekte sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca firma sahipleri sıklıkla değişmektedir. Bu da firma güvenilirlik araştırmasını zorlaştırmaktadır. Pazarda yapılacak araştırmalar sırasında çok sayıda firma ile görüşmek, firmaların ofislerini ziyaret etmek firma ile ilgili genel bir bilgi verecektir.

Rusya'daki firmalar ile ticari ilişkilerin kurulması öncesinde ve bu ilişkilerin kurulmasından sonra da pazarın ziyaret edilerek pazar koşullarının, özelliklerinin saptanması ve izlenmesi önemle tavsiye edilmektedir. Rusya'da ürün pazarlama sabır isteyen bir iştir. İhracatçılarımızın Rusya pazarında başarıyı uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirmeleri ve ivedi sonuçlar beklememeleri gerekmektedir. Pazara ilk kez giriş yapacak firmalarımızın pazarda hâlihazırda bulunan Türk firmaları, Rus-Türk İşadamları Birliği, T.C. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği gibi kurum ve kuruluşlarla irtibata geçerek görüş ve önerilerinden yararlanmaları faydalı olacaktır.

İhracatçılarımızın ülkeye yönelik ihracat planlarında reklam, promosyon ve ülkeye düzenli ziyaretler yer almalıdır. Özellikle kamu kurumları ile ilişkilerin yürütülmesinde profesyonel destek alınmalıdır. Bunun için yerel bir personel istihdam edilebilir. Ayrıca muhasebe, hukuk, gümrük işlemleri gibi konularda da profesyonel yardım alınmalıdır. Rus iş ortağının pazara ilişkin beklentilerinin karşılanması firmalarımız için pazarda uzun vadeli başarı anlamına gelmektedir. Bu nedenle firmalarımızın Rus iş ortakları ile hem kendi hedeflerinin gerçekleştirilmesi hem de pazardaki beklentilerin karşılanmasının sağlanması için düzenli olarak iletişim kurmalarında yarar vardır.

Ülkedeki test etme ve belgelendirme, satış sonrası hizmetler, gümrük işlemleri, depolama Rusça pazarlama ve ürün kullanım materyalleri konularındaki gereklilikler hakkında Rus alıcılardan ayrıntılı bilgi edinmekte fayda görülmektedir.

İhracatçılarımızın ÷lkedeki ithalatçı firmalar ile ilişkilerinde belli bir güven tesis edilene kadar akreditifle ödeme şeklini ya da mümkünse peşin ödeme şeklini tercih etmelerinde yarar vardır. Ticarete konu olacak mal ve hizmetin fiyatlandırmasında döviz kuru dalgalanmalarının da hesaba katılması gereklidir.

Rus alıcıların satın alma kararlarında uygun fiyat önemli bir faktördür. Bununla birlikte Rus alıcılar kalite konusunda da hassastır. Bu iki faktörün uyumuna bu nedenle dikkat edilmelidir. Rus alıcılar ayrıca tanınan ve güvenilir ithal ürünlere para harcamaktan çekinmemektedir. Bu nedenle reklam satışı etkileyen önemli bir pazarlama faaliyetidir.

ULAŞTIRMA VE TAŞIMACILIK MALİYETLERİ

Türk Hava Yolları İstanbul-Moskova arasında günde 3 defa olmak üzere her gün tarifeli uçuşlar düzenlemektedir. Rus hava yolu şirketi Aeroflot'un da her gün İstanbul'a uçuşları vardır.

Kent içi ulaşımda, özellikle Moskova'da iş görüşmelerine saatinde ulaşmak için metronun tercih edilmesinde yarar bulunmaktadır. Moskova'da trafik yoğunluğu önemli bir sorundur. Kısa mesafeler için trafikte uzun saatler seyredebilmektedir. İş görüşmeleri için adres verilirken genellikle en yakın metro istasyonu da belirtilmektedir. Metro istasyonları Kiril alfabesi ile yazılmaktadır. Bu nedenle hem Latin hem de Kiril alfabeleri ile hazırlanmış bir metro haritası temin edilmesi yararlı olacaktır.

TAŞIMACILIK MALİYETLERİ

Rusya ile ÷lkemiz arasında karayolu taşımacılığı sırasında yaşanan sıkıntılar aşılmış bulunmaktadır.

Türkiye'den Rusya'ya karayolu taşımacılığı Ukrayna ve Beyaz Rusya üzerinden gerçekleştirilmektedir. Ayrıca malların Novorossisk limanına kadar gemi ile buradan karayolu ile taşınması da sıklıkla tercih edilen bir taşıma şeklidir.

Ürünlerin karayolu ile Rusya'ya ulaşması 7-8 gün sürmekte, ürünler gümrüklerde yaklaşık 2 gün beklemekte ve sonuç olarak alıcıya yaklaşık 10 günde ulaştırılmaktadır.

Taşımacılık maliyetleri tercih edilen taşıma türüne, döneme, taşınan malın cinsine ve miktarına göre değişmektedir. Bununla birlikte, TIR ile yapılan taşımalarda maliyet, TIR başına 6 000-7 000 \$ arasında değişmektedir.